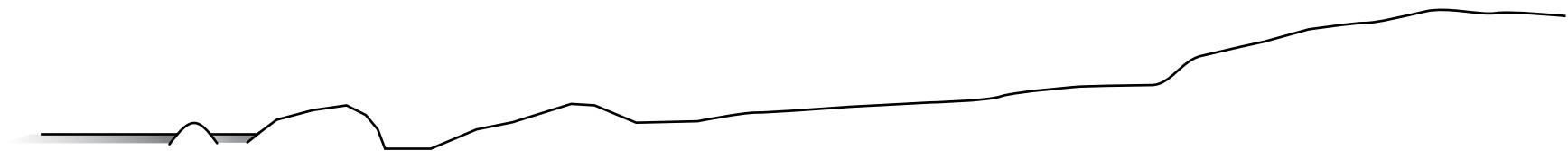

en områdesanalys

hav vatten bohuskust badort bostadsidyll tätort samhälle by pendlingsort sovstad unik vanlig jordbruksbygd naturreservat fjäll

Denna rapport är framtagen av Lisa Åhlström,
doktorand vid Chalmers Arkitektur,
på uppdrag av Uddevalla kommun.

2009

Vill du veta mer om hur du kan vara med och arbeta med
frågor som berör utvecklingen av Ljungskile hör av dig till
Ljungskile Samhällsförening

www.ljungskile.se

INNEHÅLL

<u>FÖRORD</u>	5
<u>SÅ HÄR HAR ANALYSEN TAGITS FRAM</u>	7
<u>LANDSKAP, LÄGE, SAMMANHANG</u>	8
<u>LJUNGSKILE - EN KORT HISTORIK av Sten Larsson</u>	10
de tre socknarna	10
gårdarnas epok	11
badortstiden	11
kommunikationer	12
1900-talets senare del	12
framtidens Ljungskile?	13
<u>OMRÅDEN FRÅN HAV TILL FJÄLL</u>	14
<u>OMRÅDESAVGRÄNSNINGAR</u>	15
tätorten , Lyckorna, Ulvesund och Ulvön , Aröd, Kärr, Hälle, E6an och järnvägen, Resteröd, Bastubacka och Backamo	15 - 19
<u>NATUR</u>	20
<u>ATT BO, LEVA, ARBETA, PENDLA FRÅN</u>	22
<u>MÖTESPLATSER, ENGAGEMANG</u>	27
mötesplats Centrum	28
<u>EGEN VERKSAMHET</u>	29
Folkhögskolan, Starke Arvid, Resteröds Trikå, annan småindustri, verksamhet i Centrum, vård och skola	29-31
<u>TRANSPORT, PENDLING, KOMMUNIKATION, KOLLEKTIVTRAFIK</u>	32
kollektivtrafik	32
pendling inom bygden	33
vägnät	36

TURISM - ATT BESÖKA LJUNGSKILE	38
idéer kring turism:	40
- vandrings- och cykelleder	
- gästgiveri - värdshus	
PLANER FÖR OMRÅDET	42
IDÉER OCH ÅSIKTER FÖR FRAMTIDEN	44
övergripande karaktär och miljö	44
bostadsbeståndet	45
torget	46
ARBETETS GÅNG	48
TANKAR KRING KONSEKVENSER	53
bostäder, verksamhet, turism	53-55
sammanfattning	56
FLER KONKRETA IDÉER - några väldigt stora, några väldigt små	57
KOMMUNIKATION OCH INFORMATION	58
kommunen representerad på plats	60
SAMHÄLLSFÖRENINGENS ARBETE I LJUNGSKILE	61
I ETT LÄNGRE PERSPEKTIV	62
TACK TILL	63
BILDFÖRTECKNING	64-65

FÖRORD

Det finns mycket skrivet, funderat, formulerat och berättat om Ljungkile. Det är en omtyckt, historisk, fantastisk plats med engagerade invånare. Den här skriften är något annat än en betraktelse över en bygd, men det är omöjligt att skriva något om Ljungkile utan att på något sätt bemöta all den värme som invånarna beskriver sin hemort med. Jag har låtit Ljungkilebor berätta om Ljungkile, då det är de som känner platsen bäst. Ur deras berättelser kan vi sedan plocka ut de platser, frågor och idéer som blir brännpunkter. Platser, framtida idéer och prioriteringar som är viktiga för Ljungkileborna själva. Då blir detta en karaktärisering av och en diskussion kring en älskad bygd som pekar framåt i något slags vision om att samarbeta kring Ljungkiles framtid.

- Lisa Åhlström, doktorand,
Chalmers Arkitektur - Hållbar samhällsbyggnad och stadsutveckling
2009

SÅ HÄR HAR ANALYSEN TAGITS FRAM

Uddevalla Kommun har med EU-projektet MötesplatS Medborgare (MSM) som mål att öka det upplevda inflytandet bland kommunens medborgare. Som första område har Ljungskile fått vara arena för ett arbete där en platsanalys tas fram i samarbete med invånarna, för att ta reda på hur deras önskade framtid ser ut i hemorten. I en ny modell, där en lokal förening fungerar som remissinstans för makthavarna i Uddevalla, blir Ljungskile Samhällsförening först med att prova detta nya sätt att arbeta med demokrati och påverkan lokalt.

Följaktligen har Lisa Åhlström, doktorand i arkitektur på Chalmers i Göteborg, arbetat dels med analysen som sådan, dels med metoder för att komma åt den inneboende kunskap om närmiljön som alla bär på. I öppna möten, workshops, intervjuer och besök på orten har frågor lyfts, kartor ritats och åsikter framförts. Dessa ligger sedan till grund för vad som tas upp i analysen och inte. Det gör att en del saknas och annat kanske är överrepresenterat, men det ger en bild av vad invånarna själva ser som viktiga frågor inför framtiden.

Ett första öppet möte hölls i Ljungskilegården den 7 februari 2009. Cirka fyrtio personer deltog där i ett dialogcafé. Man roterade i grupper kring fem bord och fem olika övergripande frågor. Det som lyftes fram på detta möte har sedan till stor del legat till grund för det fortsatta arbetet med analysen. Under våren genomfördes sedan tre öppna workshops, där ett tiotal Ljungskilebor diskuterade sin hemort kring först kartor och sedan bilder. En workshop genomfördes efter önskemål i en annan del av området, Grinneröds församlingshem, där deltagarna diskuterade bygdens olika områden, identiteter och aktiviteter.

Parallellt med workshops har Lisa Åhlström genomfört djupintervjuer med sammanlagt tolv Ljungskilebor, varav två utflyttade, som fått berätta vad som är viktigt för dem vad gäller Ljungskiles framtid. Dessutom har många och täta besök i Ljungskile resulterat i spontana samtal med samt kloka ord och starka åsikter från än fler Ljungskilebor.

LANDSKAP, LÄGE, SAMMANHANG

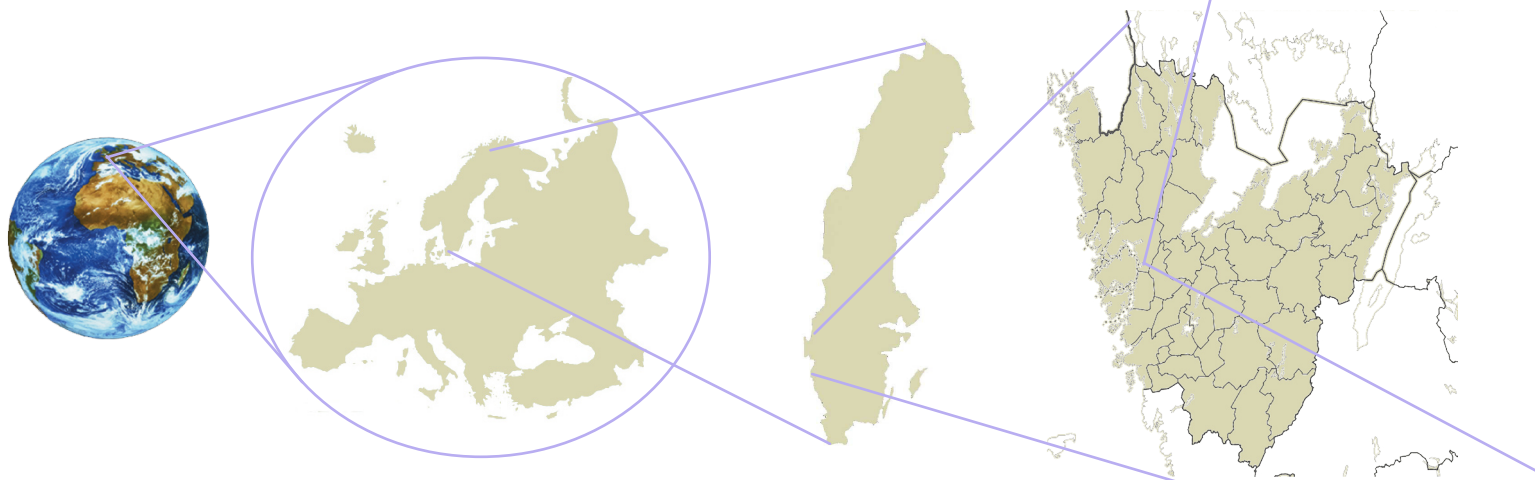
Västkusten, Bohuslän, Uddevalla. Ljungskile ligger i ett sammanhang som för tankarna till sjöbodar, skärgård och räkor, men Ljungskile är något helt annat. Längst in i havsviken bakom Orust ligger Ljungskilebygden utspridd från strandkanten och upp mot skogsklädda kullar. Ljungskile handlar nog mer om inland än någon annan tätort vid Västkustens vattenbryn.

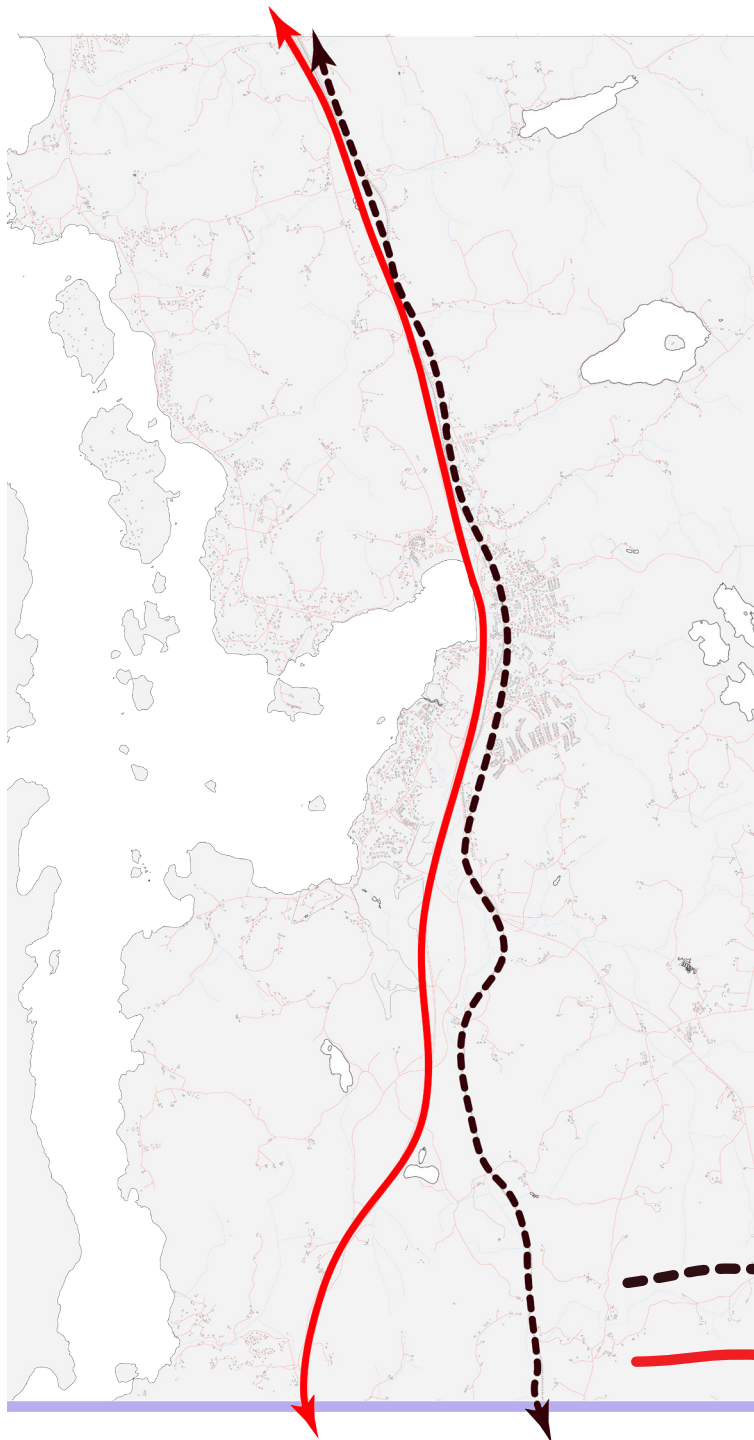
Det första nästan alla säger om Ljungskile är något om närheten till naturen. Ortens "slogan" är "**från havet till fjället**" och det är inte taget ur tomma luften. Ljungskilebygden sträcker sig från havsviken upp till fjället (som egentligen inte är något fjäll, om man inte använder bohusländska mått för bergsknallarna), och det är skiftet från havskust till inland som ger bygden en väldigt egen karaktär. Eller kanske rättare sagt – många egna karaktärer. Från "fjället" rinner små vattendrag ner mot kusten och strimlar området i långa remsor, och det är också i remsor med många sorters natur som bygden en gång delades upp i mellan gårdarna.

"Vi har rubbet liksom. Det behöver inte sägas mer. Det är bara underbart att vi har allt det här. Segelbåtar och havet, men inte minst fjället, och nu har ju till och med Vargen hittat tillbaka hit!"

man 65

Här finns många sorters natur, vilket gör att många sorters naturälskare fastnar för orten. Från seglare till fågelskådare, från sportfiskare till skogsmulle. För det är på många sätt boendet som är ortens drivande aktivitet. Man väljer att bo här på grund av naturen och behöver därför närservice. Inte tvärtom som på många andra ställen.

Tätortens centrum har på sätt och vis hamnat i sitt nuvarande läge som en kompromiss mellan flera andra områden. Det är inte en samling hus kring en kyrka, på en höjd, en gammal marknadsplats eller i en vägkorsning, utan ett samhälle som växte fram mitt emellan två badorter kring förförda sekelskiftet. Kanske är det just därför som ortens centrum fortfarande sträcker sig kring en väg från norr till söder. Hur det än är med den saken, står det klart att Ljungskile på många sätt är ett samlingsnamn för flera, mycket olika områden, samt mellanrummen däremellan. Det gör att orten, förutom sin unika natur, handlar mycket om avstånd och kommunikationer, både till och från – pendlande till de olika storstadsregionerna runt om - men också inom bygden.

I och med E6ans nya dragning på 1990-talet samt Bohusbanans sträckning längs kusten har Ljungskile blivit en ort som många svिसchar förbi i hög hastighet utan att egentligen upptäcka den. Det som tidigare var ett självklart centrum i sin bygd har blivit ett mellanrum mellan större centra. Utifrån sett är Ljungskile för många bara något man passerar på väg till något annat.

“Säga nåt om Ljungskile... som inte handlar om fotboll? Oj... frågan är om jag någonsin egentligen har varit där? Jag åker förbi rätt ofta, men... nej... Jag har nog aldrig haft nån anledning att stanna...” - man 32 boende i Göteborg

LJUNGSKILE - EN KORT HISTORIK

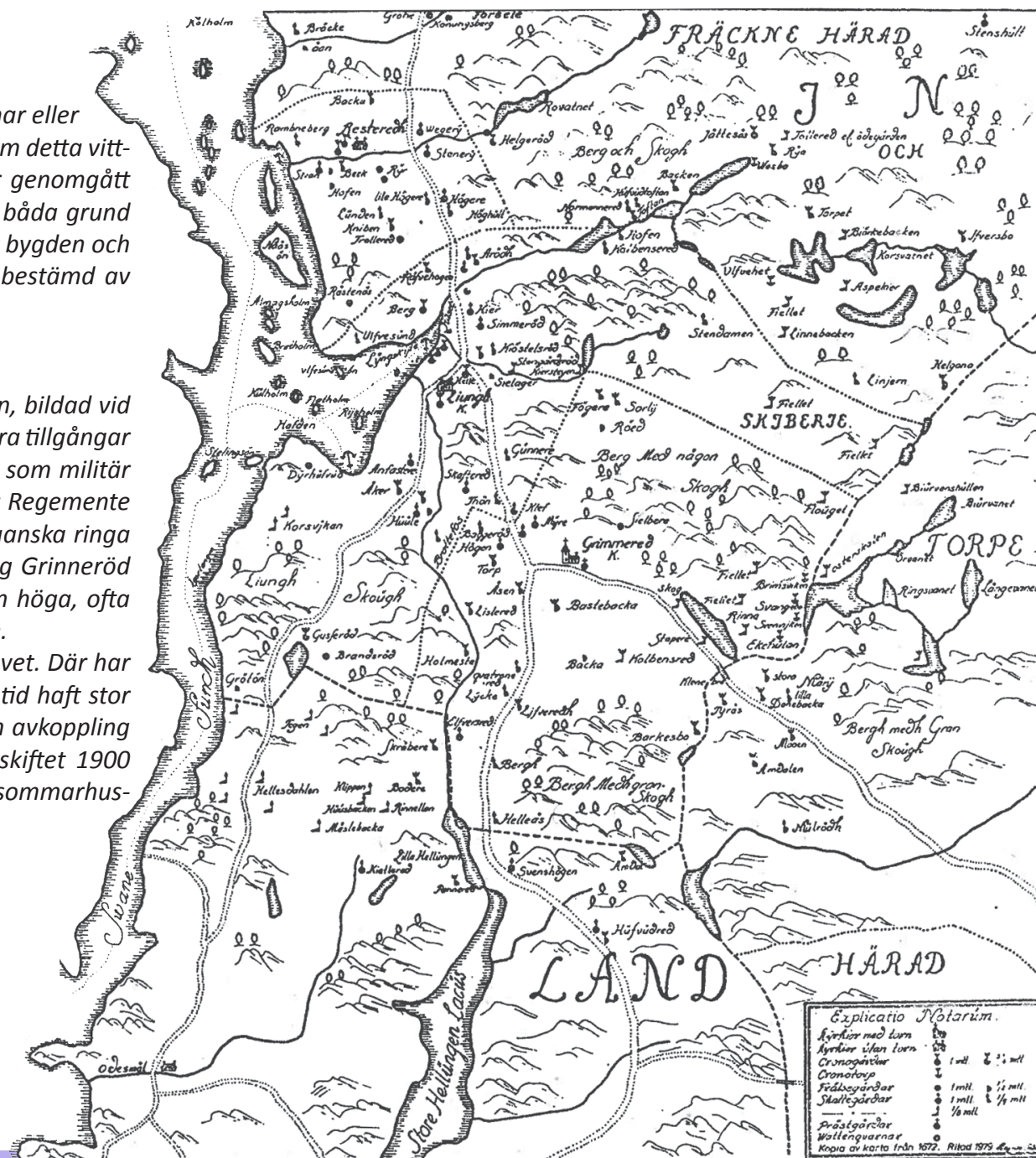
Av Sten Larsson

”Redan i tidig medeltid fanns i Ljungkilebygden tre små socknar eller ’kyrkbyar’, från söder räknat, Grinneröd, Ljung och Resteröd. Om detta vittnar deras sockenkyrkor, vilka dock genom århundradena har genomgått olika grader av ombyggnad. Ljungs och Resteröds kyrkor har båda grund från 1100-talet. Resteröds kyrka är mest genuin, en klenod för bygden och unik i Bohuslän. Varje socken har f.ö. sin speciella karaktär, bestämd av läge och naturliga förutsättningar.

De tre socknarna

Grinneröd i sydost saknar kust och domineras av en ändmorän, bildad vid den senaste ishavssmältningen, idag en torr sandplatå med stora tillgångar av brytbar sand och grus. Den befanns dessutom var idealisk som militär övningsplats. Från tidigt 1700-tal fram till 1911 var Bohusläns Regemente förlagt hit, rikskänt under namnet Backamo. Åkermarken är ganska ringa till omfattning liksom i de andra socknarna. I norr sträcker sig Grinneröd inöver Bredfjället, den c:a 1200 hektar stora och drygt 200 m höga, ofta skogbevuxna bergsplatån öster om själva samhället Ljungkile.

Resteröd i nordväst har en för befolkningen viktig kust mot havet. Där har näringar som fiske, sjöfart och skeppsbyggeri sedan gammal tid haft stor plats. Havet har också skapat förutsättning för rekreation och avkoppling i nutiden. Tätorten Ulvesund utvecklades således efter sekelskiftet 1900 till en attraktiv badort. Idag präglas kusten av omfattande sommarhusbebyggelse.

Socken- och gårdsnamnet **Ljung** kan härledas från växten 'ljung', som en gång präglade bergen vid Bratteforsåns (Ljungsåns) utlopp. Havsviken utanför kallades Ljungs Kile (i folkmun bara Kilen). När bebyggelse etablerades på stranden längst in vid Kilen, kom så småningom hela samhället att få namnet Ljungskile.

Gårdarnas epok

Egentlig tätortsbebyggelse kan knappast skönjas förrän under den s.k. badortstiden, senare delen av 1800-talet. I stället var det hemmanen, de enskilda gårdarna och boställena, som bildade befolkningsunderlaget. Redan från 1300-talet är gården Skälläckeröd känd, från 1500-talet bl.a. Anfasteröd, Hälle, Tjöstelsröd och Simmersröd. Gårdarna var oftast välbyggda och ägda av förmögna personer med stort inflytande i bygden. Några hade ägor allt från havet i väster och kilometervis österut in mot 'fjällbygden'. Handel, sjöfart, fiske m.m. gav mer eller mindre god försörjning åt en relativt välmående medelklass.

Naturligtvis fanns en stor underklass, mindre bemedlad och bestående av torpare, backstugusittare, dagsverkare och andra. Under andra hälften av 1700-talet samt 1800-talet koloniserade småbönder och torpare Bredfjället, som dock under kommande sekel i stort sett helt avfolkats. Idag är fjällbygden i stället ett för Ljungskile och även för Sverige unikt natur- och friluftsområde. Det kunde idag varit nationalpark, om inte ansvariga myndigheter den gången varit för sent ute. En del av Bredfjället har dock senare avsatts som naturreservat.

Jordbruket förändrades inte särskilt mycket under 1700-talet. Med enskiftes- och lagaskiftesförordningarna vid 1800-talets början inleddes en revolutionerande period av förändringar i bondesamhället. Jordbrukets produktionskraft ökades genom nyodling, täckdikning, mm. Även bygdens tämligen rika skogsbestånd började mer effektivt utnyttjas. Detta bidrog till att Ljungskile utvecklades till bygdens viktigaste handelsplats.

Badortstiden

Redan på 1700-talet började västkusten utvecklas till en badortsregion av rang och vid 1800-talets mitt kom turen till Ljungskilebygden. Entreprenörer med handlingskraft insåg den potential som badortslivet ägde. Redan 1842 lät länsmannen Frankenberg, ägare av Hälle gård, uppföra ett mindre badhus vid stranden, ungefär där nuvarande kallbadhus ligger. Detta badhus blev snart för litet och följdes under ett par decennier av två större, det senaste längre in i viken. Badgäster började snart söka sig till Ljungskile och bl.a. Viktor Rydbergs badsejour 1866 var en god reklam för orten. Tämligen snart bildades ett badbolag med ägaren av Ljungskile Gästgiveri, J.W.C. Kock, som direktör.

På initiativ av invandrade skotten Robert Macfie, ägare av Anfasteröds gård, byggdes 1876 en ångbåtsbrygga på Lyckorna. Året efter fick också Ljungskile egen brygga. Rederiet Bohuslänska

Kusten öppnade regelbunden ångbåtstrafik mellan Göteborg och Uddevalla, varvid även bryggorna i Ljungskile och Lyckorna angjordes. Härmed ökade tillströmningen av badgäster avsevärt, speciellt till den av Macfie 1877 öppnade nya badanläggningen på Lyckorna. Badhus byggdes även på Berg på norra sidan Kilen och, som redan nämnts, på Ulvesund.

Kommunikationer

Ångbåtstrafiken medförde också regelbunden postgång till och från Göteborg och Uddevalla. Den militära förläggningen på Backamo hade ett behov av att påskynda etablerandet av telegraf och telefon vilket också genomfördes på 1880-talet. Behovet av bostäder, permanenta och säsongsanknutna, ökade kraftigt, likaså olika slag av servicenäringar.

Båtbryggan i Ljungskile innebar att inte bara persontrafiken utan även fraktrafiken fick ett kraftigt uppsving. Så kunde man saluföra och exportera det överskott av virke som skogen producerade, fiskefångster kunde lättare landas i Ljungskile, och saluföras m.m.

Nästa stora lyft för bygden var utbyggnad av vägnätet, ditintills i mindre gott skick. Vägar förbättrades framför allt norr- och söderut, men även åt öster, från Grinneröd in mot Lilla Edet och Göta Älv. Grinneröd, kom därmed att vara en viktig knutpunkt för landsvägstrafiken. Än idag kan man parallellt med varandra studera minst fyra sträckningar av vägar söder- och österut från Ljungskile. En stenlagd sträcka av den gamla Riks 2-an i Grinneröd finns idag bevarad som 'vägminne', ett av de få i landet.

Bohusbanan kom närmast och öppnades i etapper med delen Tingstad - Uddevalla invigd 1907. Jämfört med ångbåt och ännu mer landresa med häst och vagn, blev restiden starkt förkortad. Men samtidigt som kommunikationerna till en början underlättade resandet, så fanns även händelser som bromsade. Tiderna blev allt sämre. Två världskrig och en djup ekonomisk svacka emellan dem gjorde att det klassiska hälsobadandet i havsvatten snart sett sin bästa tid. Efter andra världskriget uppnådde det aldrig sin ursprungliga lockelse. Det följdes i bilismens tidevarv av dagens mer rörliga semesterliv för vilket bygden har många goda förutsättningar.

1900-talets senare del

De tre socknarna Grinneröd, Ljung och Resteröd bildade 1952 tillsammans en storkommun, Ljungskile, som bestod i c:a 20 år, fram till den slutliga, stora kommunreformen 1971. Viktigt för bygdens utveckling under 1900-talet har varit ett starkt tillskott av allmänna institutioner, skolor, vårdinrättningar, m.m. Stor betydelse hade tillkomsten 1923 av Västkustens Ungdomsskola, då på Restenäs. Under namnet Ljungskile Folkhögskola finns den nu i samhället och är fortfarande bygdens största enskilda arbetsplats och något av dess kulturella centrum.

Kloka entreprenörer har under 1900-talet etablerat åtskilliga företag i olika branscher. Det är en

styrka för ett samhälle som Ljungkile att inte vara starkt beroende av ett enda stort, dominerande företag.

Förutseende var kommunens förvärv av centralt belägna Hälle gård med den direkta avsikten att ge utrymme för nya bostadsområden. Från 1960-talet fram till 1980-talet har Hälle gård i stort sett "byggts färdigt" och rymmer några hundra friliggande egnahemsbostäder samt sex huskroppar med hyreslägenheter. Sådana finns även på några andra ställen i samhället. Allmänt kan sägas att byggnationen i samhället kontinuerligt förtätats, en process som pågår alltjämt. Samtidigt planeras för framtida, helt nya bostadsområden.

Framtidens Ljungkile?

Finns det skäl att sätta frågetecken i rubriken? Kanske. Ändå tycks Ljungkile ha stor attraktionskraft bland bostadssökande. Grunden till detta ligger säkert i gynnsamma naturförhållanden med hav, skärgård och bohusfjäll inom nära avstånd, goda kommunikationer med Uddevalla och Göteborg samt i sig själv ett varierande, expansivt näringsliv. Slutligen är det ett samhälle med ett mycket brett och rikt föreningsliv, delvis med stark ungdomlig inriktning. Inte minst på sport- och idrottssidan, har detta bidragit till att Ljungkile under snare år verkligen satts på kartan.

Det lär knappast vara fel att gissa på en fortsatt expansion - så långt utrymme medger. Dock, det gäller att bevara Ljungskiles säregna dragningskraft in i framtiden. Det innebär att vi måste skydda våra ovärderliga natur- och kulturvärden, våra stränder och strövområden, mot den sortens exploatering, som mest är ute efter snabb vinning på andra världens bekostnad. Kanske är detta vårt största problem för framtiden?"

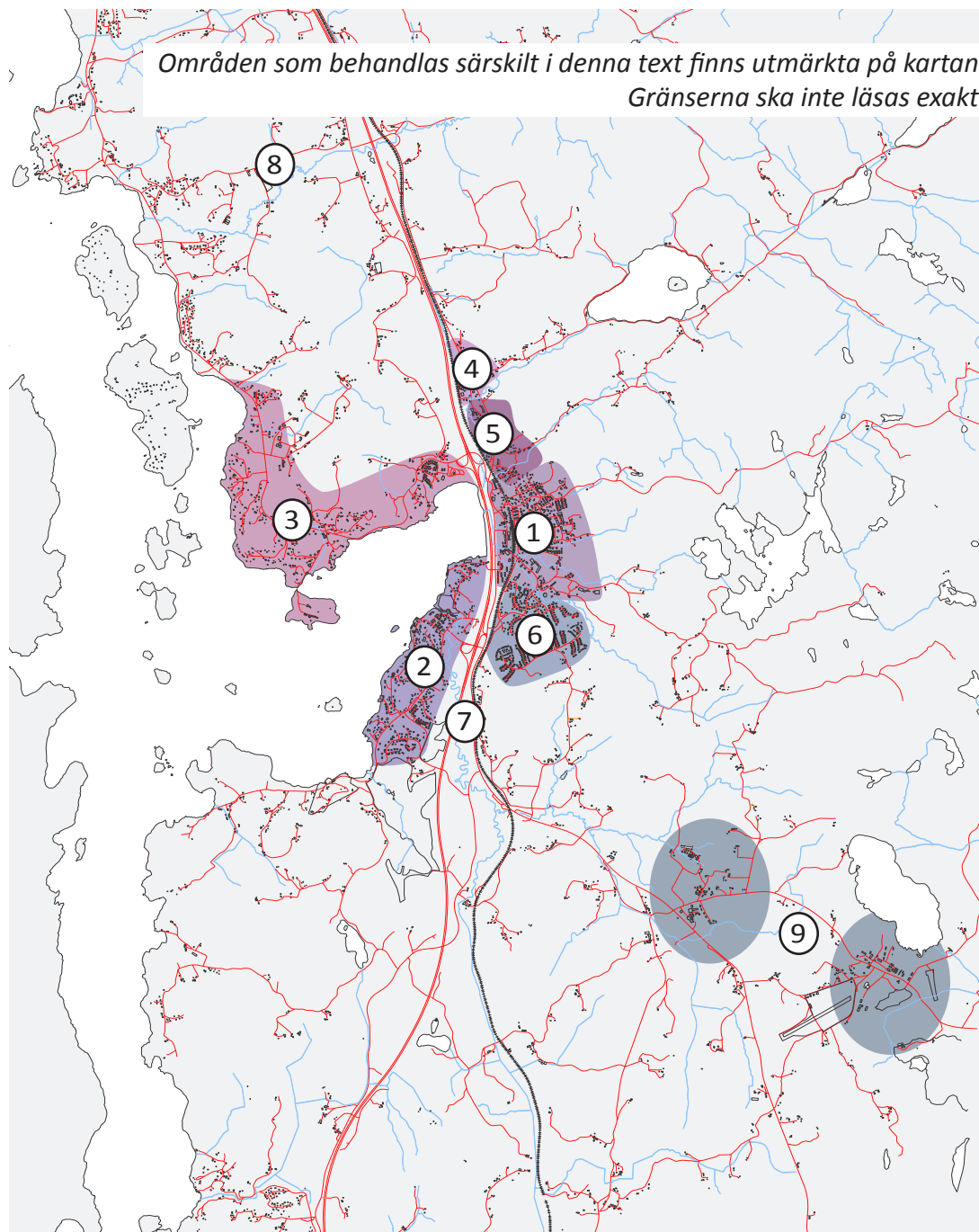
OMRÅDEN FRÅN HAV TILL FJÄLL

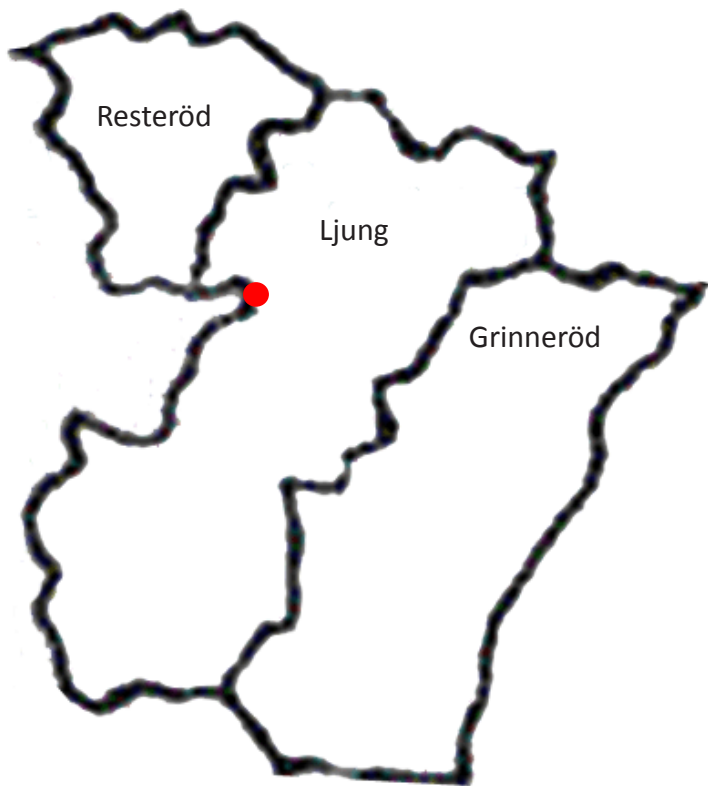
Historiken av Sten Larsson ger en ganska tydlig bild av varför Ljungskiles olika delar finns, och hur de kom till. För ortens nutid betyder dess brokiga historia att Ljungskile är en ganska splittrad ort, med många områden med mellanrum emellan, skillnader mellan vild natur och bebyggelse, tätort och landsbygd, villaområde och småindustri.

Ljungskile är namnet på själva tätorten längst in i kilen, havsviken, vid Ljung – **Ljungs Kile**. Men bygden består av många små samlingar av hus och mycket landsbygd. Fortfarande är det de gamla gårdarnas namn som används, och även inom tätorten definieras områden enligt de gamla gårdsnamnen – Skälläckeröd, Gunneröd, Skafteröd och Hälle. Just Hälle är idag en villastad som byggdes som ett ganska homogent sammanhållet villaområde, som därigenom har sin egna karaktär gentemot resten av tätorten. Flerbostadshus finns framför allt längre ner i backen, längs gamla E6an i ett mindre område, samt i fem hus precis öster om järnvägsstationen och spåren. Lägenheter är i övrigt mest insprängda i mindre fastigheter. De naturliga topografiska gränserna i höjder och vattendrag utgör fortfarande de huvudsakliga områdesgränserna. Vattnet rinner i många vattendrag från höjderna mot viken, och delar in landskapet i remsor i öst- västlig riktning. Det var också så landet delades upp mellan många av de gamla gårdarna, som var avlånga avgränsade områden från havet till fjället, med många sorters natur inom samma ägor.

Den nya motorvägen följer gamla E6ans landsväg förbi tätorten, men den här vägsträckningen är för Ljungskile en relativt ny riktning, då den gamla vägen inåt landet var den som fanns först. Det gör motorvägen till än mer av en barriär, då den tydligt bryter av tidigare kontakt mellan land och vatten. Undantagen från gårdarnas "remsor" inåt land är Lyckorna och Ulvesund, norr respektive söder om havsviken. Dessa två områden som en gång utgjorde centrum för badortsverksamheten har en egen bebyggelsestruktur med utströdda hus över kullar och strandkant.

*Områden som behandlas särskilt i denna text finns utmärkta på kartan.
Gränserna ska inte läsas exakt.*

Inåt landet ligger de tydligaste grupperingarna av bebyggelse längs den gamla landsvägen in genom Grinneröds gamla socken. Här hittar vi Bastubacka kring Grinneröds kyrka, och längre ut Backamo. Återigen samlas bebyggelsen kring de platser som först etablerades, medan det däremellan ligger enstaka hus som utspritt strössel över landsbygden.

Längre in i landet hittar vi Bredfjällets naturskyddsområde. Fjället är inte längre bebott, men hade en gång en egen befolkning och till och med en skola. Även om en del torp finns kvar, är det här framför allt ett väl använt naturområde.

Naturligtvis finns fler områden, platser och byggnader att beskriva och beundra i bygden, men dessa stycken syftar till att förklara omfattning och avgränsning av några platser och områden som omnämns på andra ställen i texten. Det finns så mycket skrivet om Ljungskile att man ganska lätt kan hitta mer om exempelvis Hembygdsföreningens högkvarter – villan Bella Vista, om de gamla badhusen, om Laxbutiken, om caféet Tant Grön eller någon av de andra platser man definierar orten utifrån och orienterar sig efter.

OMRÅDESAVGRÄNSNINGAR

Bygden, orten, byn, samhället, området... Det är inte självklart vad man menar när man säger Ljungskile. Hur mycket menar man? Hur lite? Kanske kan benämningarna ibland ge upphov till missförstånd? I den här skriften ska det därför vara konsekvent och tydligt vad som åsyftas, och därför följer här en liten lista på platsbenämningar, deras avgränsningar, betydelse och användning.

Ljungskile - är namnet på dels tätorten, dels kommundelen. Namnet bör därför specificeras när det ena eller det andra åsyftas. Ibland spelar det dock mindre roll om man menar det större eller mindre sammanhanget, och endast namnet Ljungskile räcker då. Exempelvis i förhållandet till kommunen då det är "alla sammanhang" av Ljungskile man har en relation till.

Ljungskilebygden - syftar i den här texten till kommundelen Ljungskile som avgränsas till de tre socknarna Ljung, Resteröd och Grinneröd.

Ljungskileorten (tätorten, samhället, byn) - syftar på centrala Ljungskile öster om motorvägen. Orten kan enkelt sägas bestå av centrumgatan Vällebergsvägen, bostadsbebyggelsen österut till och med Folkhögskolan samt Hälle.

När andra områden inom bygden beskrivs eller omnämns, används naturligtvis egna områdesnamn.

1. Tätorten

Tätorten Ljungskiles centrum är nästan en liten Vilda Västern-gata, innanför motorvägen och mitt emellan de två motorvägsavfarterna. Vällebergsvägen heter den centrala gatan, med affärer på båda sidor. Baksidorna av dessa affärer blir just baksidor då de vetter mot parkeringar eller mot järnvägen. På andra sidan järnvägen växer bostadsområden ur centrum norrut, österut och söderut, men västerut utgör E6an en tydlig gräns mot vattnet.

Utanför motorvägen ligger bara strandpromenaden. Tätortens centrum är därmed tydligt avgränsat, och verksamheter hamnar automatiskt "inom" eller "utanför" centrum. Att överbygga centrums gränser och eventuellt bygga ut åt något håll behöver inte vara svårt, så länge man förhåller sig till Vällebergsvägen som mittaxel. Vällebergsvägen har precis genomgått en rejäl ansiktslyftning med ny stenläggning och en ny form, som mer anpassar sig till strosande flanörer i centrum. Näst på tur i denna omdaning av centrum är torget.

2. Lyckorna

Det mest kända området utanför tätorten måste vara Lyckorna – en villastad i grönska utströdd över två klippor längs vattnet. Det är den gamla badortsidyllen som står kvar, med många bevarade villor från förra sekelskiftet. Området har förtätats med lite nyare hus, men det är de vindlande småvägarna kring de tjugiga villorna som ger området dess karaktär. Planerade nybyggda bostäder på Valås-berget har fått byggstopp i väntan på en ny högkonjunktur.

Mellan Lyckornas två höjder (Valåsberget och Lyckorna-berget) ligger Ljungs nya kyrka (från 1797) vid vattnet. Strax innanför den nya kyrkan och begravningsplatsen ligger Ljungs gamla kyrka med anor bakåt till 1100-tal. De två kyrkorna med tillhörande begravningsplats blir som en lugn paus i bebyggelsen på de två höjderna.

Den nya utformningen av Vällebergsvägen

3. Ulvesund och Ulvön

På andra sidan viken ligger Ulvön och Ulvesund, också väster om motorvägen. Café och växthus har blivit ett eget litet utflyktsmål. Ulvön med sin rotunda är både blickfång och utflyktsmål för Ljungskileborna. Ulvesund har också ett populärt vandrarhem med stugor. Inför framtiden ryktas det om stora planer för området, då en ny ägare av viktiga delar av Ulvesund förväntas bygga något. Området känns mer avskuret från orten än nödvändigt då vägen ut till Ulvesund känns osäker, slingrig och med rasrisk. Vägen har länge varit ett diskussionsämne, och enligt många en stark anledning till att Ulvesund verkar så mycket längre bort från tätorten än Lyckorna. En vägbit hänger bokstavligen över vattnet, under klippan, och frågan verkar vara vad som ger vika först – berget eller vägen. Ett skyddsnät mot rasrisken har satts upp, men få vågar lita på att den åtgärden ska räcka. Ulvesundsvägen fortsätter vara ett orosmoment.

Alldeles intill E6an på väg mot Ulvesund ligger Laxbutiken och turistbyrån, som tillsammans med bensinmacken och rastplatsen blivit ett eget litet centrum bredvid orten för bilister som svänger av motorvägen för en paus.

4. Aröd

Kring korsningen mellan väg 167 (gamla E6an) och vägen som svänger upp mot Vassbo norr om tätorten har ett litet industriområde växt upp. Det heter Aröd - ytterligare ett gammalt gårdsnamn - och består till största delen av småindustri och verkstäder. Det blir ett centrum utanför centrum, såsom dessa områden så ofta blir i tätorter, men i Ljungskile i en mycket liten skala.

5. Kärr

Mellan Aröd och tätorten ligger en ganska gles villastad inom ägorna för den gamla gården Kärr. Här ligger ett av de expansionsområden som Översiktsplanen pekar ut. Det blir på sätt och vis naturligt i en villabebyggelse som verkar ofullständig, men i ett tydligt avgränsat område. Vilken sorts bostäder som området ska förtäta med är en viktig fråga, då det skulle kunna knyta samman, splittra ytterligare eller avgränsa Kärr tydligare, beroende på vilken bostadsform, skala, stil och avgränsning man väljer.

6. Hälle

Ovanför tätorten åt sydöst ligger Hälle - Villastaden från 60- och 70-talet där barnfamiljerna flyttade in och bor kvar. Fortfarande bor många familjer på Hälle, men också en stor grupp äldre som helt enkelt bor kvar sedan barnen flyttat ut. Området har en mycket enhetlig skala, och tydlig och typisk karaktär. Då vägarna i Hälle ringlar sig upp över höjden, har uppförsbacken som området ligger i blivit dess största fiende. Den gör att de som bor här tar bilen oftare än vad som borde vara nödvändigt, och Hällebacken anges ofta som anledning till att cykeln får stå kvar i garaget.

7. E6an och järnvägen

Motorvägen började anläggas i sin nuvarande sträckning förbi Ljungkile år 1987. Trots massiva protester hamnade vägen längs med vattnet, och krävde också att ett antal äldre hus revs. Åsikterna om vägen är fortfarande något delade, men man ser å andra sidan också hur vägen är en förutsättning för att Ljungkile kan fungera som pendlingsort.

Motorvägen utgör tillsammans med järnvägen tydliga barriärer och gränser inom analysområdet, men de är samtidigt de stora pulsådror via vilka människor kommer till och från orten. Frågan är därför inte längre om vägen och järnvägen behövs, utan snarare hur man hanterar deras nödvändiga närvaro.

När man åker E6an genom Ljungkile, åker man faktiskt över Sveriges lägsta punkt. Då E6an är utgrävd räknas punkten inte riktigt som ett rekord, och en plats i Kristianstad som naturligt hamnat 2,41 m under havsytan brukar tillskrivas "titeln" Lägsta Plats Under Bar Himmel. På E6an i Ljungkile åker man 3,5 meter under havet, men det saknas en skylt som märker ut denna märkliga plats.

8. Resteröd

Resteröd är den norra av de tre socknar som utgör Ljungkilebygden, vars gräns fortfarande gäller för Resteröds församling. Resteröd är ett gammalt gårdsnamn, som idag kanske mest förknippas med trikåkläder. Resteröds Trikå har kvar sin fabriksförsäljning i Ljungkile tätort, men tillverkningsen hos denna rikskända textilindustri har flyttat till Ulricehamn. Området Resteröd består till största delen av vild natur och den huvudsakliga bebyggelsen utgörs av spridda gårdar och lantbruksfastigheter. Värde att nämna lite extra är dock Resteröds gamla kyrka från 1100-talet, med stora delar av sin månghundraåriga historia bevarad i byggnaden. Kyrkstigen hit, som Ulvesundsborna vandrade innan kustvägen in till Ljungkile byggdes, hålls fortfarande öppen som vandringsled, och kyrkan är ett populärt turistmål.

9. Bastubacka och Backamo

Grinneröds socken eller församling har ingen "ort" eller punkt som heter Grinneröd, utan Bastubacka delar tillsammans med Backamo på ansvaret för att vara samlande punkt i ett stort stycke jordbruksmark. I den större vägkorsningen vid Bastubacka ligger Backamo Husvagnscenter, vars stora mängd parkerade husvagnar blir något av ett blickfång och ett centrum i en annars mycket spridd bebyggelse. Här ligger också Grinneröds kyrka - den enda i Bohuslän med trappstegsgavel.

På södra sidan väg 167 ligger här en stump stenlagd landsväg - Sveriges enda vägminne, som faktiskt är en bit väg. Det är en bit av den gamla rikstväan som bevarats i det skick den stenlades 1915. Den förklarades som vägminne 1998, och det är antagligen en bit av den vägsträckning som var den tidigaste förbindelsen mellan Göteborg och Uddevalla.

Längre in längs riksväg 167 ligger Backamo. Militärförläggningen är numera lägerby, och är fortfarande ett utflyktsmål längs vägen, men inte längre anledningen till landsvägens sträckning inåt landet. Förläggningen har använts av militären i minst 250 år, och det gamla exercisfältet används idag som flygfält. Under andra världskriget användes Backamo som interneringsläger för krigsfångar. Benämningen Backamo används ofta för all bebyggelse öster om Ljungskile längs 167an, ("*Åt Backamo-hållet till*") men de boende vid Bastubacka motsätter sig det och vill tydligt dela upp Grinneröd i lite mindre bitar än så.

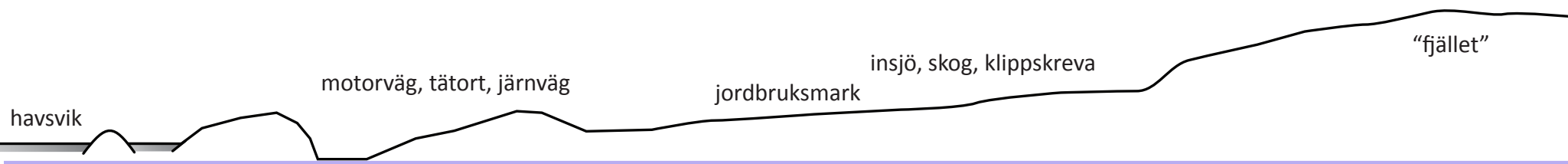

NATUR

Det finns mycket att säga och skriva om Ljungkilebygdens rika natur, och därför finns också mycket skrivet och sagt. Den här analysen har ingen anledning att säga emot någon som anser att artrikedomen och variationen i Ljungkilebygdens natur är en självklarhet att vilja bevara.

Den redan nämnda frasen "från hav till fjäll" syftar inte bara på en placering på kartan, utan också på den bredd och variation som bygden kan erbjuda, från havsklippor, till tät inlandsskog, jordbrukslandskap, skogstjärnar och insjöar. Det är först när nyetableringar och nybyggnation börjar nagga i kanten på ett naturområde som just det områdets särart behöver kartläggas, utvärderas och eventuellt inkräktas på. Tills dess räcker det med att alla är överens om att naturen bör bevaras, vårdas, beundras och visas upp.

Man kan också se bygdens varierande natur från ett annat perspektiv - från geologisk framväxt där man kan analysera bergarter, sprickbildningar, påverkan av inlandsisen och höjdskillnader. I dessa sprickor rinner ibland vatten och bygden är starkt präglad av sina vattensamlingar och vattendrag. Man hittar både vattenfall, mindre bäckar och åar, insjöar och jättegrytor fyllda med vatten, ja och så havsviken förstås. Men det är inte på de släta bohusklipporna i granit man solar i Ljungkile. Då viken ligger innanför Orust är man geologiskt sett redan en bit in i landet, och det är i stället skrovligare gnejs i badklipporna.

Jordmånen beror på bergarten och floran beror på jordmånen, och då Ljungskilebygden är spridd över sprickor och "remsor" i berggrunden som går från öst till väst är naturen nästan lika varierande i nord-sydlig riktning som i öst-västlig. Längst in i öster skulle man kunna vandra från Backamos grusåsar i söder till Bukullarnas urskog i norr. Däremellan ligger Bredfjället som ofta anges som ett enda område, men som bjuder på stor artrikedom och höjdvariation. Från sjö och vattenfall till betesmark och bohusfjäll-vidder skulle man kunna säga. Nordväst om Bredfjället går en dalgång med tre sjöar i botten - Kolbengsteröd, Funnehult och Vassbo. Tre mycket olika sjöar - Kolbengtserödssjön klar och näringsfattig, Funnehultssjön vasstäckt med lerbotten och Vassbosjön någonting lite mitt emellan - omgärdade av gröna barrskogsvägg. Det låter knappast som den naturbeskrivning man brukar höra om Bohusläns kustorter, men Ljungskile har det här också.

Kustlinjen är i sig ett varierande landskap, där den i söder är i stort sett orörd i jämförelse med exploateringen längst in i kilen. I kilen ligger ett tiotal öar som ger Ljungskile en alldeles egen liten skärgård. Norr om havsviken är kusten något flackare emot vattnet och havsvikarna grundare. En fågelskådare som kommer till Ljungskile kan med den variation som bygden bjuder på se mängder av olika fåglar här. Från strandvadare längs kusten i norr och backsvalor i Backamos grustag till tranor vid Funnehultssjön.

Någon har markerat Funnehultssjöns fågelliv på kartan...

ATT BO, LEVA, ARBETA, PENDLA FRÅN

Ljungkile är sällan en ort där man råkar hamna, utan en plats där man väljer att bo. Och man väljer att bo just här av specifika anledningar som ofta har med folket, naturen eller fritiden, snarare än med arbete att göra.

"Varje förälder ställer sig frågan 'Hur vill du se dina barn växa upp?' och i det läget så tror jag Ljungkile kan erbjuda det man vill ha där. Man vill se sina barn växa upp 'på marken'" – man 69

Men något som många påpekat är att idyllen inte verkar vara till för alla, eller åtminstone inte för alla delar av livet, då det finns få möjligheter för bostadskarriär inom orten. Som nuläget ser ut består befolkningen i Ljungkile ganska uteslutande av övre medelklass i villaboende, men det finns önskemål bland Ljungkileborna om fler boendeformer för att kunna möta framtidens behov. Det handlar antingen om att kunna flytta inom orten, att göra bostadskarriär:

"Det finns gott om boende för mitt i livet, men nästan inget för ett första eller sista boende" – man 69

"Vi sitter i en situation där ett helt område i samhället är 'förgummat'. Bara för att där bor hon kvar som änka när barnen har flyttat ut och gubben har dött eller ligger på hemmet. Vi har alltså hela Hälle där uppe som planerades på 60-70-talet och som idag har kanske 30-40% av maxantalet invånare." – man 69

"Jag har vuxna barn som letar boende och har tittat på hus i bygden, men man måste ju vara miljonär för att ens få tag på ett renoveringsobjekt. Nog är det roligt att bygden är populär, men tillgång möter ju inte efterfrågan här, så det är många härifrån som känner sig hemlösa helt enkelt för att de måste bo någon annanstans" – kvinna ~55

Eller så handlar det om möjligheter till nyinflyttning:

"De boendeformer som finns i Ljungkile gör att det inte är lätt för människor att kunna flytta hit. (...) Jag tror att det är en utestängande faktor. Och där tycker jag, att om man tittar på översiktsplanen, att den inte tillgodoser det. Man strävar inte efter mångfald. Man strävar inte efter att de som kommer till Uddevalla kommun utifrån ska välja Ljungkile. De väljer Uddevalla eller Ljungkile av andra anledningar. Det kan jag se som en fara." – kvinna 38

STATISTIK

Antal invånare	5 216
Ljungkile Tätort	3 567
Ljungkile Glesbygd	1 027
Ulvesund	622

Antal barn	1 363
- andel av befolkning	25,0 %
Antal ungdomar	294
- andel av befolkning	5,5 %

Antal företagare	198
- varav 4 företag med fler än 10 anställda	
Antal sysselsatta	497

Eftertraktat. Lägenheter.

I den Fördjupade Översiktsplanen (FÖP) sägs dock att man siktar mot att minst 170 bostäder ska byggas i Ljungkile fram till 2020. *“En blandning av olika boendeformer ska eftersträvas vid fortsatt planering av nya områden för bostäder.”* står det. Man kan utifrån det hysa förhoppning om att nästa byggprojekt innebär fler lägenheter, och i första hand önskas hyresrätter som idag är en bristvara. Det handlar också om att ge förutsättningar för *“Ljungkiles främsta tillgång”* – barnfamiljer med två förvärvsarbetande föräldrar som pendlar. Då kan nya lägenheter göra att ensamstående eller äldre flyttar från sina villor och ger plats åt nya barnfamiljer.

Men det här gäller tätorten Ljungkile. Landsbygdens förtätning är en annan fråga. Där handlar det till större del om avstyckning av tomter och privat försäljning. Det är nämligen inte bara boende i tätorten Ljungkile som lockar. Det är ofta naturen som gör att man söker sig till bygden.

I FÖP räknar man med 40 nya inflyttade per år, men påpekar också att man måste ha beredskap för än fler då trycket på bostadsmarknaden är stort inom pendlingsavstånd från både fyrstadsområdet (Uddevalla, Trollhättan, Vänersborg och Lysekil), Stenungsund och Göteborg, och Ljungkile når man från båda håll.

Det är många som påpekat att ungdomar nästan helt saknas i samhället, då ortens tonåringar får pendla till gymnasiestudier i Uddevalla. Många är också rädda att det också innebär att de aldrig kommer tillbaka till byn igen.

“De börjar med att gå på gymnasiet i Uddevalla och sen kommer de aldrig mer tillbaka igen. Möjligen några enstaka som flyttar tillbaka när de bildar familj och så, så att det är en lite udda situation på det sättet att vi saknar en hel generation mellan 14, eller när man nu börjar gymnasiet, till 30- 35 års ålder. De finns inte, eller är aldrig hemma i alla fall” – man 69

Bilden till vänster valde en deltagare i en bildworkshop för att illustrera hur *“...det inte är lätt att hålla kvar ungdomen här – de sätter sig på tåget och åker iväg”* - man ~65

“Det är märkligt i centrum där det bara finns tanter och småbarnsföräldrar. Man önskar nästan att man hade lite ungdomsbus att klaga på, för det skulle ju innebära att det hände nåt i alla fall. Men tja, vi har ju lite fotbollsfans här på besök ibland åtminstone...” - man ~45

...men ett par gymnasister (J och L) från Ljungskile som tillfrågas om vad de tror om framtiden för dem svarar:

J - Jag tror att efter gymnasiet, så vill jag testa på nåt annat, men jag tror att i slutändan, kommer jag att hamna där (i Ljungskile). När jag blir äldre. Det tror jag faktiskt. Hela släkten är ju där och det är väldigt fint och så. Jag gillar Ljungskile, men man vill ändå ut och testa nåt annat.

L - Man vill ut och se världen så, men man kommer nog att landa där igen.

(När kommer ni tillbaka tror ni då?)

J - Jag tror jag kommer vara borta länge så, men jag är en sån som alltid längtar hem. Det räcker att jag är utomlands så, så räcker det efter ett tag. 'Nu vill jag hem' liksom.

L - Jag tror det beror mycket på var man hamnar. Klart får man jobb så... Bra jobb och bra bostad nån annanstans, då är det ju inte så att man bara bestämmer att nå nu flyttar jag hem till Ljungskile, för att jag ska flytta hem. Utan det är väl snarare så att skiter det sig där jag är då återvänder jag. Annars kanske man hamnar resten av livet nån annanstans, det vet man ju inte.

J - Jag tror det blir typ när man skaffar familj och så. Då tror jag faktiskt jag vill hem till Ljungskile. När vi var typ 15 år då gillade inte vi Ljungskile. Då tyckte man att det var så tråkigt och man ville bara vara nån annanstans, men det var nog snarare för att 'alla tyckte så', så tyckte man så också känns det som. Man såg liksom inte det fina i det vi hade.

Den här styrkan i att vara en så tydlig hemort, där hela familjer och släkter väljer att bo kvar i generationer är något som många vill poängtera.

"När jag flyttade hit fick jag höra att Ljungskile var en pensionärshåla, en sovstad, men så är det inte längre! Då var det så, för kanske 45-50 år sedan, men det har hänt en fantastisk utveckling. Du har rätt i att det inte är lätt att hålla kvar ungdomen här – de sätter sig på tåget och åker iväg – men det är ju också en kommunikationsmöjlighet som vi har ut i världen och tillbaka till Ljungskile! Många ungdomar kanske försvinner i samband med studier och så, men många hittar hem igen (...) Barnen – där ser jag då Ljungskiles framtid. Att vi genom att skapa arbetstillfällen och bostäder och där de inte räcker – kommunikationsmöjligheter – för att ha underlag till orten – service och aktivitet och så." – man 69

"Ljungskile är ett riktigt Hemma för folk – även om man bor nån annanstans i 20 år så känner man tillhörighet till hemma i Ljungskile" – kvinna 32 boende i Göteborg

"Här är ett paradys för barnfamiljen"

Det är sällan någon som säger något om att bygga ut landsbygden, utan det är mest förtätning av tätorten på olika vis som föreslås. Men då en så stor del av befolkningen bor på landsbygden runt om, behöver man poängtera hur viktigt det är att närservicen i tätortens centrum räcker till och är tillgänglig. Annars riskerar man att invånarna pendlar från bygden även för sina privata konsumentbehov. Idag är närservicen stark och i det närmaste komplett, men många uttrycker oro för att bygden ska utarmas och att centrum ska behöva stänga servicepunkter.

"Vi har liksom aldrig upptäckt Uddevalla som stad eller ens tätort. Jag tror aldrig jag har handlat nåt där ens. Ljungskile räcker till allt sånt. Det är småskaligt, snabbt och trevligare. Här kan jag köpa allt jag behöver och uträtta alla mina ärenden. Det är bara sprit jag får köpa någon annanstans, men det gör jag i så fall i Göteborg. Det är inget stort problem. I Ljungskile kan jag handla allt jag behöver på Ica, hämta paket, klippa håret, fixa mina glasögon om det skulle vara så... Ja, servicen har ju till och med byggts ut på sistone. Här finns bank, som jag ju aldrig använder för sånt gör jag hemma, och posten hämtar man ju på Ica nu också. Det är ju superservice jämfört med tidigare! Bra öppettider, bra service, ja det är supersmidigt. Det kanske inte är billigast att göra allt i Ljungskile om man jagar extrapriser och så, som folk åker till Torp för, men det är hyfsad närservice och definitivt trevligare, så jag åker hit. Inte till Torp." - kvinna 63

Man ska förstås lära av tidigare misstag, och de senaste byggprojekten tycker flera inom orten har hamnat snett.

"Vi har ju området som vi kallar campingstugorna här och de är på 65 till 80 kvm eller hur man nu räknar. Men det verkar bli en omsättning där nu för de som tyckte att 'ja här kan vi bo permanent', de har upptäckt att det var lite för litet. De tycker det är för trångt, men de köpte dem för en (miljon) och säljer dem för två så... Det är de husen ovanför Shellmacken där. Byggnadsnämnden trodde det var campingstugor de sa ja till då de var så små, men det var en norsk modell (...). Det tycker man är lite för trångt för att bo långsiktigt så efter ett två år börjar de titta efter en villa som är till salu. Så det är lite omsättning på dem nu." – man 69

Att projekt stannar upp, blir fel eller ändras om på ett sätt som av invånarna på orten uppfattas som misslyckanden, kan innebära problem för framtiden. Det skapar misstro mot makthavare och planerare och kan betyda att framtida projekt blir svårare, helt enkelt på grund av att man på förhand inte litar på att det ska bli bra, att det ska bli som man hoppats, att det ska bli alls.

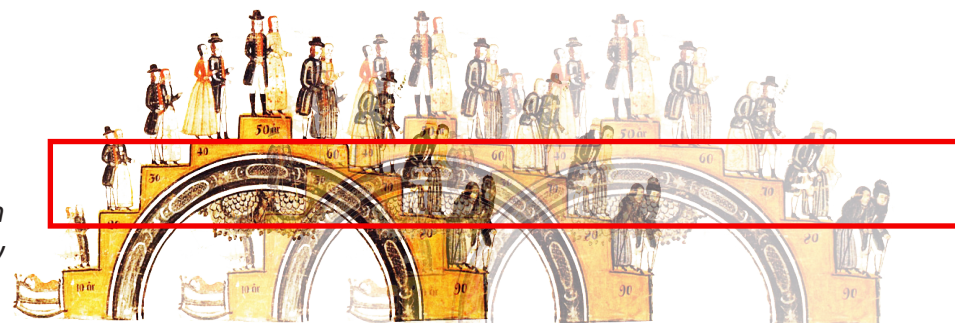
”Vi hoppades på det här nya området på Valåsberget, för det kunde liksom sätta tonen för nån sorts satsning, men så slog det stopp och blev bara en tom plats. Ja, de kanske kommer igång igen när konjunkturen vänder men... ja, det blev så typiskt att det blev halvdant så här” – man ~45

”Det är viktigt det här som händer i centrum nu – Vällebergsvägen, men också att Torget blir av och blir bra. En mötesplats. Det märks att kommunen liksom upptäckt Ljungkile och att det satsas. Det finns ett stort symbolvärde i satsningen. (...) Dels måste det ju bli snyggt förstås, men viktigast är att det verkligen händer något bra, i stället för att vi fortsätter diskutera alternativa lösningar.” – man 69

Flera tillfrågade hoppas nu på Elisabeth Forsströms projekt kring seniorboende - Att det ska bli av, och bli bra! När hon fick frågan direkt visade det sig att det finns ritade projekt till inte mindre än fyra tomter på orten. Kriterierna för boendet är att det ska vara centrala lägenheter, eget boende, med en central byggnad för samlingslokal, festlokal samt ett visst serviceutbud *”för friska seniorer”*. Alla är överens om att det här vore ett eftertraktat, nödvändigt och attraktivt projekt i Ljungkile. Det skulle också innebära möjlighet till bostadskarriär för flera åldrar då det innebär en omflyttning i bygden. Det enda som saknas verkar vara rätt finansiär eller byggherre till rätt projekt.

Demografiskt kan denna pendlingsort ha problem. Det illustreras tydligt i det stora villaområdet Hälle kan. Då Hälle byggdes på 60- och 70-talet strömmade barnfamiljerna in. Arton år senare flyttade barnen ut och åldrande föräldrar sitter kvar i villorna. Flera Ljungkilebor har själva identifierat problemet med en haltande bostadskarriär, då man inte har någonstans att flytta när man vill lämna villorna men bo kvar i bygden. Därför har flera idéer kring äldreboende, fler hyreslägenheter, intern bytesbör och liknande lyfts fram. Frågan kan dock få en dimension till då man även räknar med nyinflyttning. Vilka skulle vilja flytta till Ljungkile och varför, och vilka boendeformer samt vilken service behöver då orten kunna erbjuda? Genom en omflyttning inom orten skulle man kunna undvika att orten befolkas med *”varannan generation”* – en demografisk cykel som är förödande för närservice som skola, omsorg och annan relativt generationsbunden service.

I Ljungkile avlöser barnfamiljer och pensionärer varandra i en ojäm generationscykel då möjligheter för boende i vissa av livets skeden saknas.

MÖTESPLATSER, ENGAGEMANG

Ortens rika föreningsliv vittnar om ett starkt engagemang och många starka viljor, vilket också märks på det rika utbudet av fritidsaktiviteter. Mest känt är förstås fotbollslaget, som spelat i allsvenskan, och som på många sätt engagerar stora delar av orten.

Men här finns också golfspelare och golfbanan, ryttare, fågelskådare, kajakpaddlare, seglare, vandrare och cyklister... Dessutom erbjuds ett stort kulturutbud, med jazzfestivalen som kanske mest kända attraktion. Hembygdsföreningen är aktiv med välfylld eventkalender, och med ett välfyllt och levande litet hembygdsmuseum. Kulturens hus och andra bjuder in till vernissager av allt möjligt och titt som tätt. Folkhögskolan visar bio och erbjuder kurser och föredrag.

Ljungkile lär vara en av Sveriges föreningstätaste orter, och det vittnar ett rikt utbud av aktiviteter om. Några anser att alla föreningar snarare visar på att Ljungkilebor vill ha det som de vill ha det, och hellre startar en egen förening än att kompromissa ihop sig med andra, men den funderingen framförs alltid med ett skratt.

Ljungkile är känt för att vara en ort där lokalbefolkningen engagerar sig; i sin vardag, i sin fritid, i sin närmiljö, i sina hobbies... Det kan förklaras med att det varit ett medvetet val att ha Ljungkile som bostadsort, och många är måna om att få den drömtillvaro de tyckte att de valde när de bosatte sig här.

“Vi valde ju att bo här för livets goda, så det är klart att det finns en hel del livets-goda-business då...”

- man 45

En genomläsning av en lista över ortens föreningar ger en översikt över hur brett utbudet av aktiviteter är här. Sport, friluftsliv, kultur och historia - allt man kan tänka sig finns tillgängligt på en förhållandevis liten ort.

Det rika föreningslivet kan också ses som en tillgång vad gäller kontaktnät och möjligheten att nå engagemang i bygden. Att så många är engagerade någonstans gör att man lätt kan nå ut till de berörda i vissa sakfrågor med information eller kommunikation, helt enkelt genom att använda föreningarna som samtalspartners. Där finns också stora möjligheter att hitta framtida samarbeten kring gemensamma intressen, även föreningar emellan. Som i det nu pågående “Försam-projektet” till exempel, där flera föreningar gått samman kring idén om ett natursportcenter vid Skarsjövallen med en byggnad för ombyte, bastu och dylikt för många olika sorters idrottsutövare.

Mötesplats Centrum

Idag kan shopping sägas vara en hobby och ungdomar som tillfrågats har alla genast önskat sig fler affärer och mer shopping i byn, men också fler caféer och ett mer *“(...)otvunget sätt att bara ha en plats att hänga på. Ja, vi hänger ju ändå - på pizzerian eller ute, men det skulle nog vara trevligare för både oss och de som tycker vi är ivägen om vi satt ihopkrupna på ett mysigt café i stället. Eller en uteservering. Allt är så omysigt!”* - tjej 15

Så även om det finns ett café och en uteservering, så verkar ungdomarna tycka att de inte är till för dem. Ordet *mysigt* nämns ofta bland det som saknas. Många, både unga och äldre, vill lyfta fram det planerade torget som den framtida mötesplatsen.

Redan idag med Vällebergsvägens nya utformning har centrumgatan blivit mer av en flanörgata, där bilarna inte har en fullt så självklar plats som tidigare. Där ska de sittplatser finnas, som Ljungskileborna önskat sig, som skapar spontana mötesplatser för de framtida flanörer som idag fortfarande sitter bakom ratten i sina bilar...

ALLIANSFÖRENINGEN LJUNGSKILE GÅRDEN
AMNESTY INTERNATIONAL
BACKAMO FLYGKLUBB
BACKAMO SKOG OCH UNGDOMSAVDELNING
COLLEGIUM MUSICUM
FRILUFTSFRÄMJANDET LJUNGSKILE
FRÄKNE FBU-FÖRENING
FÖRENINGEN BACKAMO VÄNNER
FÖRENINGEN KULTURENS HUS
FÖRENINGEN L'JAZZ
GROHEDS IDROTTSFÖRENING
GUNNERÖDS BADMINTONKLUBB
HÄLLE IF
HÄLLEBERGSFÖRSAMLINGEN
JÄGARFÖRB. LJUNGSKILE JAKTVÄRDSKRETS
KAFÉ HVTTFELT
KÖREN FRÄKNARNA
L'JAZZ LJUNGSKILE
LEKSTUGANS IF
LIONS CLUB LJUNGSKILE
LJUNGSKILE BADMINTONKLUBB
LJUNGSKILE BÅTKLUBB
LJUNGSKILE DANSARE OCH SPELMÄN
LJUNGSKILE FILMSTUDIO
LJUNGSKILE FRELUFTSKLUBB
LJUNGSKILE FÖRETAGARFÖRENING
LJUNGSKILE GYMNASTIKFÖRENING
LJUNGSKILE INNEBANDYFÖRENING
LJUNGSKILE KFUM VOLLEY
LJUNGSKILE PENSIONÄRSFÖRENING
LJUNGSKILE RIDKLUBB
LJUNGSKILE SEGELSÄLLSKAP
LJUNGSKILE SPORTKLUBB
LJUNGSKILE TENNISFÖRENING
LJUNGSKILEORTENS HEMBYGDSFÖRENING
LYCKORNA GOLFKLUBB
RÄDDA BARNEN LJUNGSKILE
RÖDA KORSET, LJUNGSKILEKRETSEN
SMYRNA FÖRSAMLINGEN
SPF FRÄKNE
STIFTELSEN BACKAMO LÄGERPLATS
SÄLLSKAPET TRÄDGÅRDSAMATÖRERNA B&D

EGEN VERKSAMHET

Folkhögskolan

...är Ljungskiles största enskilda arbetsplats. Längst upp i backen ovanför byn tronar den solgula anläggningen som erbjuder folkhögskoleutbildning i framför allt kultur, livsåskådning och internationella frågor. Men skolan gör så mycket mer i byn. Här visas bio och här anordnas evenemang. Lokaler hyrs ut till möten och samlingar av alla slag. På sommaren fungerar två elevhem som vandrarhem.

Starke Arvid

...är ett av ortens starkaste och mest aktiva företag. De tillverkar "intelligent materialhanteringsutrustning" - produkter gjorda för att underlätta arbete inom bygg-, transport- och verkstadsindustrin. Starke Arvid har blivit en aktör på orten, som på flera sätt engagerar sig i Ljungskile och bygdens framtid. Koncernchef Janne Bark beskriver det som en egen företagskultur man arbetat fram, som handlar om att satsa på ett större sammanhang än bara de kortsiktiga vinsterna:

"Man brukar säga att kollektivet är större än individen. På samma sätt säger vi att samhället är större än företaget" - Janne Bark, Starke Arvid

Företaget har särskilt satsat på ungdomar och deras relationer med världen omkring dem. Man ordnar exempelvis informationsträffar, möten och föreläsningar, och man är också en viktig sponsor för fotbollsklubben. Fotbollsarenan heter till och med Starke Arvid Arena. Att företaget syns i så många fler sammanhang än bara kring sin egen verksamhet gör Starke Arvid till ett bra exempel på hur egen verksamhet kan stärka en hel ort genom samarbeten och engagemang. Janne Bark är också nyutnämnd ordförande i Uddevalla Näringsliv dit han hoppas kunna sprida den här tanken om långsiktig hållbarhet både för företaget och samhället.

Resteröds trika

...är ortens mest välkända enskilda firmanamn utifrån sett, men en stor del av Resteröds Trikafabrik har redan flyttat till Ulricehamn. Kvar är industrikvarteret mitt i Ljungskile, och "fabriksförsäljningen", som snart inte kan sägas vara vid fabriken längre. Fabrikskvarterets fasad mot busstorget är dock en viktig fondvägg, som på sätt och vis kan sägas hålla samman centrum norrut. Det är dock en väldigt grå vägg, på vilken en vacker gammal neonskylt slocknat.

Annan småindustri

I området kring Aröd norr om tätorten finns ett litet industriområde. Här samlas merparten av ortens småindustrier kring vägkorsningen. Nära centrum men ändå utanför, längs vägen och med möjligheter till utbyggnad åt flera håll, ligger området väldigt bra till. Här finns diverse småföretag, men mest framträdande är småindustrierna. Tydligt är dock det många påpekat, att *"...så här en bit från storstan lönar det sig med service"*. Att få apparater och maskiner lagade eller installerade är viktigt serviceutbud för privatpersoner. Flera av de företag som finns på orten är enskilda firmor, och det är svårt att kartlägga all verksamhet som pågår i hemmakontor och små verkstäder.

Jordbruken räknas förstås också in under verksamheterna, men är inget den här analysen gått vidare med. Klart är att det finns en trend där jordbruksmark slås samman under samma ägare, men att mark styckas av för nya bostäder, eller i mindre betesmarksområden, där hästgårdar blivit ett nytt begrepp i sammanhangen de senaste åren. Gårdar där man håller hästar och säljer möjligheten att hålla egen häst har blivit ett populärt sätt att driva en gård, men blir också en förändring i landskapet där ägornas gränser ändras och där djur och grödor ibland får byta plats.

Verksamhet i centrum

När servicen är i det närmaste komplett i Ljungskile, och många nöjer sig med att arbeta på annat håll, men att stanna i bostadsorten Ljungskile på fritiden, även när det gäller dagligvaror och tjänster.

"Det finns inte tillräckligt här för att helt klara sig så, men det finns så att man kan låta bli att åka någon annan stans. Vi handlar nog 80 % av vad vi köper här i Ljungskile. Det är 10 % dyrare än på Torp, men handlar du för mer än 1500 så går det på ett ut att stanna i Ljungskile" – man 69

Med närservice kan man mena många saker, och i Ljungskile betyder det utbud av både varor och tjänster som behövs för att vardagen ska fungera. Här finns bank, apotek, vårdcentral, och två matvarubutiker, postservice inne på ICA, många (kanske för många?) frisörsalonger, matställen, klädbutiker, målare, el- och fritidsprylar, bokhandel, blomsterhandel, leksaksaffär, hälsokost, diversebod och faktiskt en hel del till.

Flera av butikerna erbjuder dessutom servicedelen som tillhör deras varor, exempelvis installation av vitvaror, data eller TV. Det är just att ha servicetjänsten tillgänglig som kan ge en sällaninköpsaffär i Ljungskile fördelar gentemot lågpriskedjor i shoppingcentra. Även om en tvättmaskin kostar 1000

kronor mindre i Torp, kanske slutsumman blir densamma när du räknar med den hjälp du behöver anlita för att installera den. Så inom service kan det finnas underlag för framtida utbyggd verksamhet i Ljungskile. Annars är det bara skoaffär som saknas, konstaterade Björn Tellow – ordförande i ortens företagarförening. Ljungskile Företagarförening har idag 81 företag som medlemmar. Några är enmansföretag, och alla företag är inte med, men det ger ändå en indikation om ganska mycket verksamhet på en liten ort, som egentligen inte är särskilt verksamhetsfokuserad.

Vård, skola

Vård och skola är utbyggd som man kan förvänta för en kommun del av Ljungskiles sort. Det finns vårdcentral på orten, men sjukhuset ligger i Uddevalla. Det finns skolor på orten, men från och med gymnasienivå behöver eleverna pendla till Uddevalla.

Angående vård, så har ingen tillfrågad särskilt talat om uttryckningstider eller tillgången till det stora sjukhuset i Uddevalla. Vårdcentralen verkar fungera väl för dem som behöver den. Däremot talar många om det stora behovet av äldreboende. Dock har det visat sig inte endast handla om fler vårdplatser, utan mycket om så kallat trygghetsboende - "Vanliga" bostäder med utökad tillgång till personal, hjälp och hjälpmedel när det behövs. Den här frågan berörs även i kapitlet om boende, då det handlar mer om förflyttning inom orten än om vård.

Förskolor finns, men flera har påstått att det saknas platser och att fler behövs. Grundskolan, Ljungskileskolan, har idag 400 elever, men räknar också med att behöva bygga ut så småningom. Högstadieskola finns bara i privat regi på orten, och invånarna som tillfrågats har varit klivna till att det är så. Några menar att det fungerar bättre nu, och syftar på Linneaskolans föräldradrivna skola, medan andra saknar den trygghet det innebär att ha en "riktig skola" på orten.

Det är dock mer intressant att fundera på hur skolan och vården som den ser ut idag kan komma att fungera i framtiden. Så som generationerna växlar i Ljungskilebygden finns anledning att antingen se till befolkningstillväxten för att skolan ska få en jämn ström av elever, eller att generationsanpassa skolans drift, då barnkullarna verkar komma i större grupper så att säga i varannan generation. Det bästa vore förstås en jämn och lite mer förutsägbär belastning, och vård och skola utgör då ett tungt argument för att aktivt arbeta på en bättre åldersmässig fördelning i framtiden.

"Det bästa med Ljungkile är landsvägen, för den som bor vid en landsväg blir aldrig insnöad!"

Många Ljungkilebor har många åsikter om trafik, pendling, bilar, parkeringar och kollektivtrafik, då pendlingsfrågan nästan mer än någon annan har kommit att definiera Ljungkiles karaktär idag. Ortens skala och läge gör den som sagt till en mycket attraktiv bostadsort för pendlare, då man från Ljungkile har tillgång till flera olika arbetsmarknader. Inom 20 minuters bilväg når man trestadsregionen (Uddevalla, Trollhättan och Vänersborg) och Stenungsund. För dem som är beredda att åka en knapp timme ligger även Lysekil och Göteborg inom räckhåll. I ett än större perspektiv kan man konstatera att Ljungkile ligger precis i mitten, om man ritar gränser kring en region som innefattar både Oslo, Malmö och Köpenhamn. Det gör att även om jobben kanske inte finns precis i Ljungkile, så är det ändå ett alternativ för den som inte vill bo i storstad.

kollektivtrafik

Att vara pendlingsort gör att Ljungkile har en lite annan rytm än många andra tätorter, då stora delar av befolkningen ofta är någon annanstans, men samlas efter arbetsdagens slut.

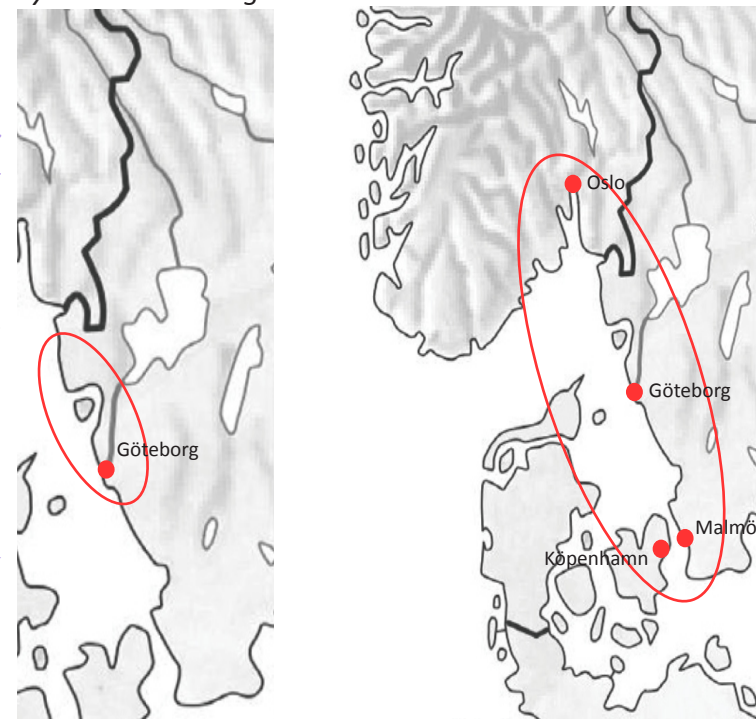
"Trestadsregionen här uppe gör att Ljungkile har en unik pendlingssituation med avstånd på en kvart, tjugo minuter. Ljungkile har tre arbetsmarknader. Vi har en dagbefolkning och en veckoslutsbefolkning och på veckosluten är alla affärerna stängda, så vi kan ju inte ta vara på det. Så då åker alla till Torp när det är stängt i Ljungkile på söndagarna. Det är ju rätt märkligt egentligen att Ljungkile är stängt på söndagarna när folk kan komma." – man 69

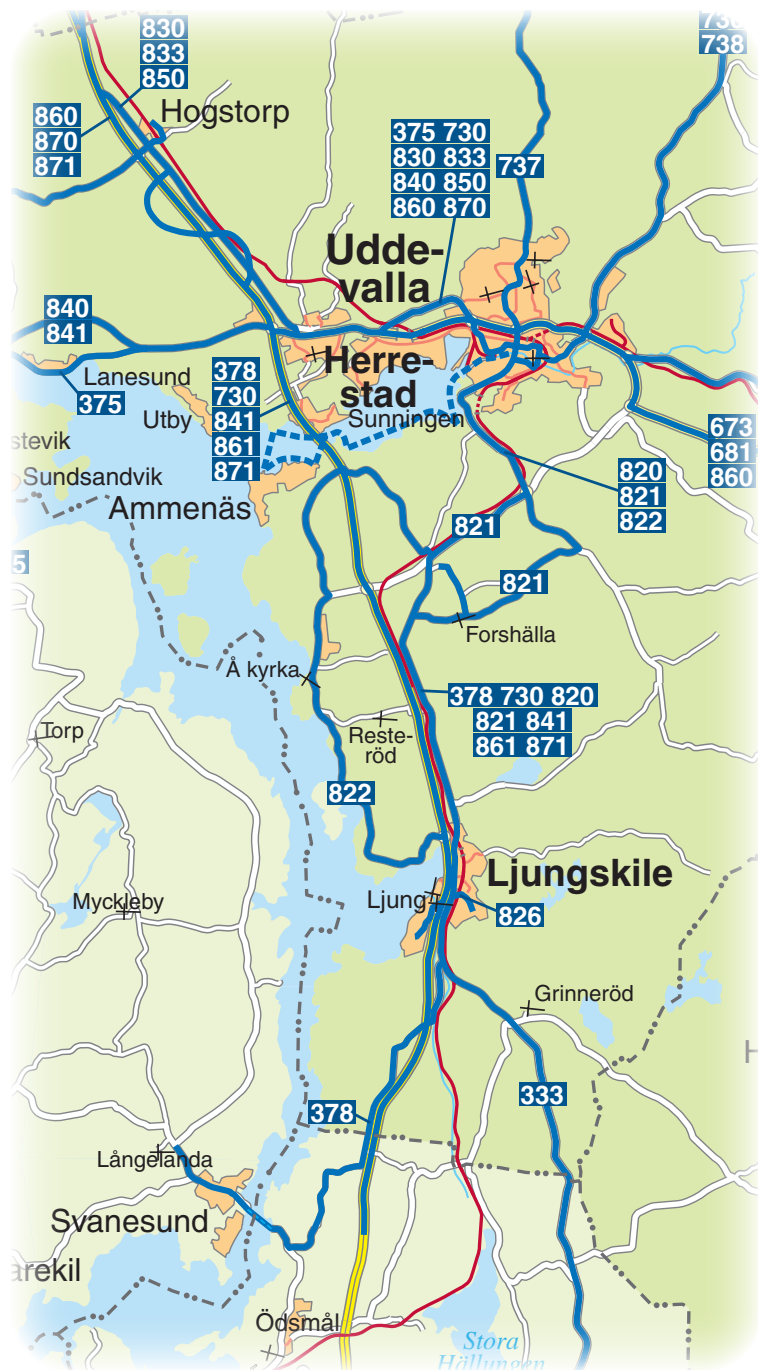
Rytmen av människor i rörelse bestäms också mycket av ankommande och avgående tåg och bussar. Då Västtrafik som enskilt företag på många sätt får väldigt stor makt över en ort som Ljungkile har flera tagit upp hur viktigt det är att rätt behov tillgodoses av kollektivtrafiken.

"Det som Uddevalla måste ta till sig är att man här får tillgång till Göteborgspendlare! Det är alltså punkt nummer ett: Göteborgspendlarna är nåbara i Ljungkile – dock ej i Uddevalla (...) Barnfamiljen som ska etablera sig, de behöver tillgång till en så stor arbetsmarknad som möjligt. Och då har man här trestad, eller fyrstad om man vill, och jag vet de som pendlar till Lysekil! Det är i och för sig sex mil, men de tycker det är värt det då. Det må vara dålig väg dit bort, men det ligger ändå inom en timma. Enbart pendlingssituationen är så unik att den borde räcka för att invånare och företagare ska kunna etablera sig här!" – man 69

Från mindre till stort pendlingsläge -
Fyrstad - Göteborg - Skandinavien

En pendlingsort som Ljungskile blir snabbt beroende av väl fungerande kollektivtrafik, då det förstås är önskvärt att även kunna klara sig utan bil, eller att bara ta bilen till tätorten för att kunna ta sig vidare. Tåg till Uddevalla och Göteborg avgår ofta och jämfört med många andra orter har Ljungskile en mycket bra kollektivtrafik, men det blir väldigt tydligt hur viktig roll Västtrafik som sköter kollektivtrafiken har i en ort som Ljungskile.

"De skulle ju kunna tvinga oss att hänga i Torp hela dagarna om de så ville. Vi har ju ofta inget annat val än deras tidtabeller!" säger en Ljungskilebo på bussen mot Göteborg. Som det är nu syns Ljungskiles behov ganska tydligt i tidtabellerna, med mycket tät trafik i början och slutet av arbetsdagen, mindre tät mitt på dagen och under sena kvällar, men ändå med möjlighet att ta sig i alla riktningar inom den närmaste timmen, när man än tittar på klockan. Ändå har flera uttryckt oro över förändringar i tidtabeller och linjedragningar i framtiden.

För pendlarna är också pendlingsparkering nära kollektivtrafiksnoderna viktiga, och en sådan finns i centrala Ljungskile. Enda problemet är att den ofta blir full, och att Konsum-parkeringen intill inte tillåter pendlare på sina platser. Pendlingen till Ljungskile buss- och tågstation leder också till mycket biltrafik inom bygden, och det är också en fråga att fundera på inför framtiden.

pendling inom bygden

Avstånden inom bygden har gjort de flesta beroende av bilen på hemmaplan, och många röster hörs för att göra det lättare att klara sig helt utan bil inom Ljungskile. Långa sträckor inom bygden går utmärkt att cykla, och det skulle kunna vara en relativt liten insats att knyta samman dessa sträckor, för att kunna göra hela området mer tillgängligt utan bil.

Tills dess är parkeringsplatser ett hett diskussionsämne; Fler eller färre, samt var och hur bilarna ska få parkeras. Många butiksägare vill ha parkeringsplatser alldeles utanför sin butik, helt enkelt för att deras kunder sitter bakom ratten mest hela tiden, även inne i samhället. Men många pratar också om vikten av mötesplatser, att kunna flanera, promenera, mötas i centrum. För att få till ett gående centrum behöver Ljungskileborna tänka om lite i sin bilanvändning. Gående kunder råkar lättare slinka in i affären de passerar, och måste man lämna bilen utanför Vällebergsvägen kanske fler "flanerar förbi" affärerna i centrum. Lösningen idag är en slags kompromiss där bilar tillåts inne på centrumgatan, men där man bara får stå korta stunder på parkeringsrutorna utanför affärsentréerna.

Många har förhoppningen inför framtiden att man på något sätt ska lyckas få bort bilarna från Vällebergsvägen, men påpekar också att de då måste få fler parkeringsplatser alldeles i närheten.

Framtiden planeras fortfarande för en till stor del bilburen befolkning, och visst kan det komma att behövas kompletterande parkeringar i framtiden, men kanske är det just på bilberoende orter som Ljungskile som nya tankar för framtiden kan få fäste:

"...som elmopeder eller såna där cyklar med hjälpmotor, eller för all del elbilar. Typ golfbilar att ha här på hemmaplan skulle ju räcka? Man låter ju galen när man föreslår sånt fortfarande, men nog tror jag att det måste vara på gång? (...) Nya tider, nya tankar - heter det inte så?" - man ~60

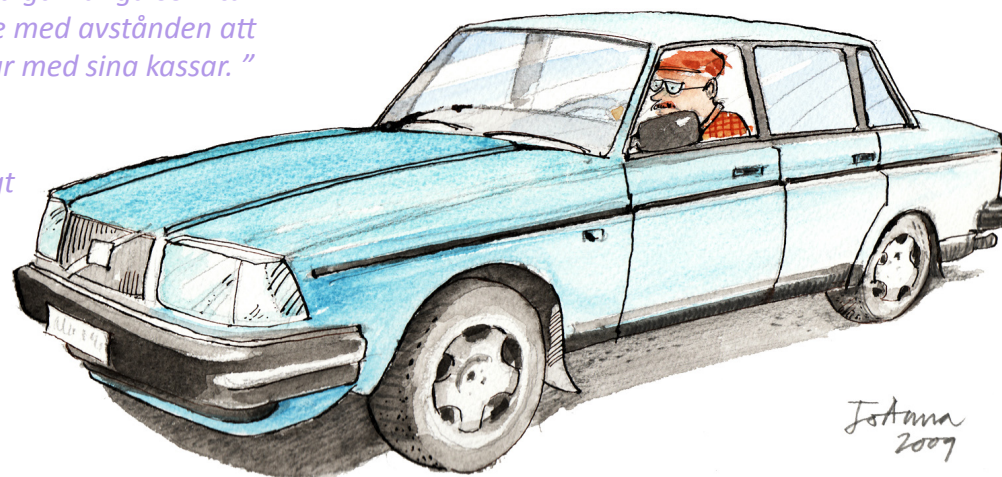
Tills dess heter det första alternativet till bilen fortfarande cykel. Men ortens topografi hjälper inte cyklister. Alla backar och kullar gör att många lämnar cykeln hemma ändå, och kanske till och med gör så att man tar bilen i stället för apostlahästarna även för korta avstånd.

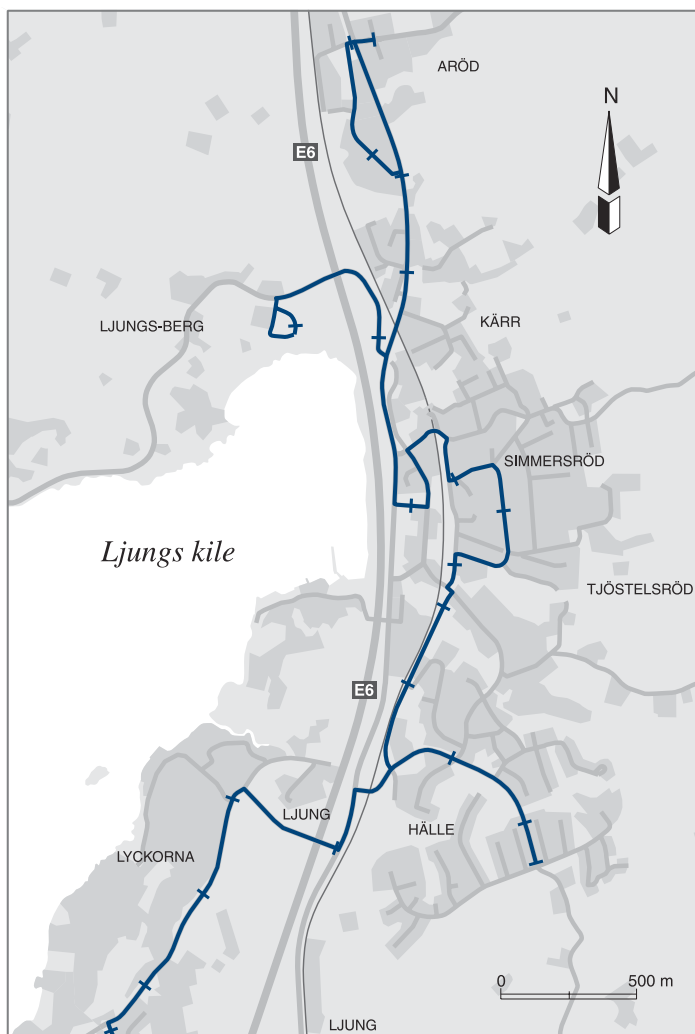
"Jag vet inte om cykelvägar är grejen egentligen, eller om det bara handlar om folks beteende. Den här backen – Hällebacken – det bor väldigt mycket folk där, och det är väldigt brant. Jag kan inte cykla uppför den backen, och jag har barn i kärra och så... Om vi skulle cykla så skulle vi ta cykeln uppför den backen och sen har vi kanske två kilometer hem... Men andra som bor i backen har ju egentligen samma problem som vi har, för när man väl kommit uppför backen så är det lugnt för de som cyklar, för det är ju egentligen inte avståndet som är problemet utan just backen. Och andra människor funkar ju också så, att även om man bor ännu närmare så är det väldigt många som tar bilen upp och ner för backen bara för att handla lite till exempel. Det har då inte med avstånden att göra i första hand, utan det har att göra med att folk inte orkar gå uppför backar med sina kassar. "

– kvinna 37

"Här använder man bil som rullator. Ja vi har det lite för långt och lite för backigt här så man tar bilen. 90- 95åringar kör bil här. Det vågar de, men de vågar inte ner ens till Kungälv, men i den här skyddade trafikmiljön så vågar man sig ut."

– man 69

Så här åker Lilla Ljundan idag

Men ett Ljungskile med färre bilar kräver också kollektivtrafik lokalt. Idag består "lokaltrafiken" av en busslinje kallad "Lilla Ljundan".

"Ja det finns ju bara den här lilla Ljundan som den heter, den går bara centralt här. Den borde utvecklas helt klart. Den går ju ingenstans egentligen. Den borde gå hela vägen åt Backamo-hållet till och med. Den har en viktig funktion, men det är ju aldrig mer än tio personer på den. De skulle kunna köra en stor Renault-buss i stället. Och så skulle det vara en Flextur, så man kan ringa efter den. För då kan de lägga upp sin rutt efter det och så får man finna sig i att man får vänta ibland. Jag tror de skulle spara pengar på den sortens nyttjande också" – man 65

"Vi sitter ju fast ute i gårdarna vi gamla människor! Och går det nån buss nån gång så går den ju aldrig ända fram!" – kvinna ~80

"Den här så kallade lokalbussen är ju ett skämt! Ett stort monster med max tio personer i om ens någon på varje tur! Nej, då kan de skaffa en minibuss och funka som taxitrafik istället tycker jag. Mindre bullrande, bättre för miljön och anpassat till ändamålet" – man ~60.

"De här 'lokalbussarna' - stora schabrak som åker runt och släpper ut skit, som jag vill byta ut mot tysta elektriska, ja det skulle räcka med en taxi. De känns helt onödiga." - man 69

Lokalbussen fungerar inte. Alla verkar tycka detsamma, och bussarna på Lilla Ljundan är ofta nästan tomma. Samtidigt behövs den, då det är en självklarhet att kollektivtrafik ska fungera inte bara till och från, utom också inom Ljungskile. Förslagen på hur det ska fungera i stället har varierat från el-mopeder att låna, till att helt enkelt bara byta ut bussen mot en minibuss. Men flera Ljungskilebor har på egen hand funderat på hur en så kallad Flexlinje skulle kunna fungera som kollektivtrafiklösning i bygden.

"Då finns det hållplatser, men man får ringa efter den. Om tanten längst bort ringer, och de som vill åka med går ut och ställer sig vid sin hållplats då, så kan den plocka upp allihopa på väg till hon som ringde! Ibland kanske man får vänta, men det måste vara bättre än hur den åker nu!" - man ~60

vägnät

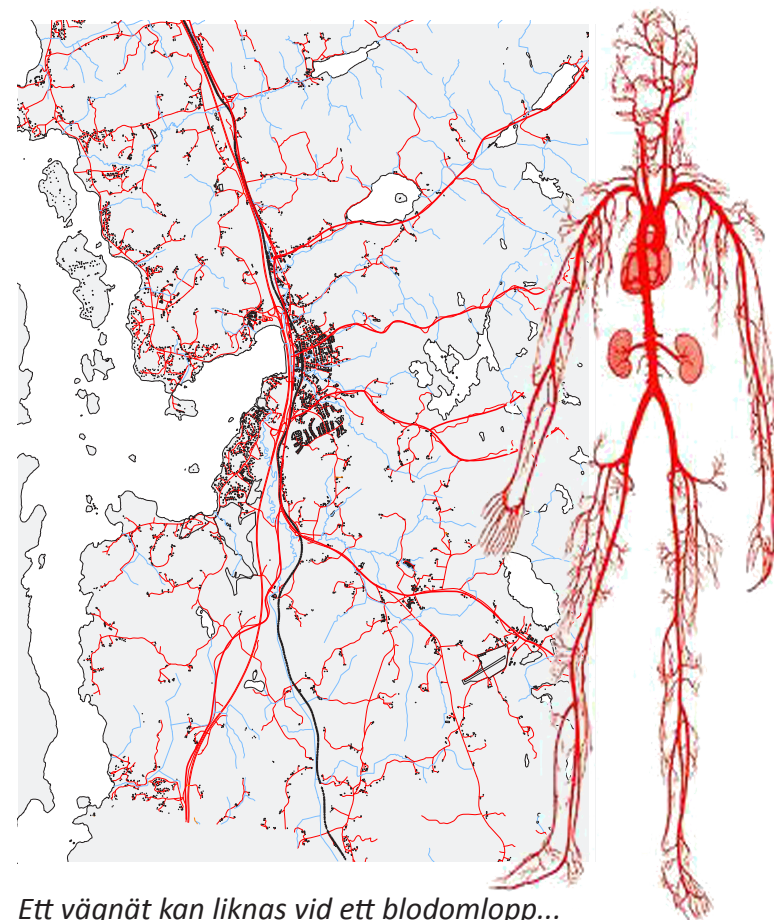
Det är stor skillnad på små och stora vägar i Ljungskilebygden. Från parallella hjulspår med gräs emellan, via grusväg, liten landsväg, riksväg till fyrfilig motorväg. Dock har många synpunkter på att vägens skala inte alltid är anpassad efter behovet. Motorvägen och små infarter med två hjulspår verkar skalenligt, men det är framför allt gamla E6an - numera riksväg 167 - som verkar fel anpassad i sin skala. Här kör bilarna i 90 km/h, samtidigt som det på flera sträckor är den enda framkomliga vägen för cyklister. Det gör den direkt livsfarlig, och en stor anledning för många att lämna cykeln hemma.

"(...)man håller sig borta från gamla E6an helt och hållet, den är så ful och tråkig (...) och stor! Ja, och vi som har barn och kör med en kärra bakom - då vill man våga ha dem sittande där, nästan på marken..." - kvinna 38

"Det står ungar och väntar på bussen längs hela 167an ut mot Backamo, och ibland när man svischar förbi har jag tänkt att det inte är långt ifrån att man kör över tårna på dem!" - man ~45

"Jag promenerar mest och det är ju löjligt egentligen hur vi radar upp oss i köer på de största vägarna, när hela bygden är sammanflätad av mysiga små spår att gå och rulla på! Orten må vara hjärtat i bygden, men i så fall vandrar jag hellre på vägnätets kapillärer än längs aortan om man säger!"

- kvinna ~40

Ett vägnät kan liknas vid ett blodomlopp...

Förutom den idag överdimensionerade riksväg 167, är det vägen ut till Ulvesund som flest höjer missnöjda röster kring. Här svänger vägen ut över vattnet med berget hängande över sig. Det är dålig sikt och ont om plats.

"Vi skulle behöva en strandpromenad som går ut till princip Ulvön. Och så runt hela viken ner till Sparreviken ungefär skulle jag tänka mig, men den goda karamellen finns nog inte möjligheter till... Problemet är då vägen ut till Ulvesund. Där är väldigt svåra markförhållanden och ont om plats. Den vägen idag, den är på väg ut i havet och berget är på väg ner på vägen. Jag vet inte om de som passerar där dagligen har högre bilförsäkringspremie men... (skratt) Vägverket har ju satt upp sådana där skyddsnät där, men jag tror inte det har mycket att sätta emot om det skulle braka till"
- man 65

Det finns också en uttalad önskan om att göra en inventering av hela vägbeståndet i bygden, för att hitta bitar som kan knytas samman, öppnas upp eller lagas, som en del i att göra bygden mer tillgänglig. Man kan hitta platser där vägen skulle kunna knytas ihop över korta sträckor, men där exempelvis markägarförhållanden trasslat till det fram tills nu, och hitta sätt att låta det större ändamålet ge medel åt de små förändringarna. En sådan inventering skulle också kunna samordnas med eventuella projekt kring vandrings- cykel- och naturleder. Det skulle kunna göra att pengar för turism- respektive infrastrukturprojekt skulle kunna samordnas kring gemensamma mål.

TURISM – ATT BESÖKA LJUNGSKILE

Ljungskile har en lång tradition som turistort, med badortsverksamheten vid förra sekelskiftet som absolut guldålder. Det blev populärt bland societeten att hysa en eller annan konstnär som hyrde in sig i någon av de stora villorna på Lyckorna och målade bohusmotiv eller skrev om sommaren. Idag ser turistnäringen annorlunda ut.

“I Ljungskile bor ca 3000 personer, och många av dem har bott på orten länge. En ny kategori av boende som pendlar till Göteborg har kommit genom motorvägens byggande, en hel del av dem som tidigare endast bodde i Ljungskile sommartid, bor nu istället året runt. Ljungskile är inte längre en välkänd kurort, utan frågar man någon om Ljungskile går associationerna oftast till LSK - fotbolls-laget som precis missat en plats i Allsvenskan. “

- ur skrivet arbete i kursen “Svensk och internationell turism”, Mittuniversitetet Östersund 2005

Att vara ett stopp längs motorvägen har sina för- och nackdelar. Fördelen är att många åker förbi och kan lockas in till Ljungskile av olika skäl. Nackdelen är att många åker förbi. Laxbutiken har etablerat sig som stopp längs E6an och många stannar här för en god lunch, men de kommer aldrig in i samhället eller stannar för mer än en bit mat, då laxbutiken helt enkelt ligger på ”fel” sida vägen.

Bygden har ett rikt utbud att erbjuda turisten, och många gör mycket. Här finns kulturturister som spisar jazz eller tittar på konst. Här finns naturälskare som paddlar kajak, tittar på fåglar eller på naturen i stort. Här finns fotbollsfans och golfentusiaster. Men Ljungskile har trots all denna aktivitet återigen blivit ett mellanrum. Inte riktigt kustsamhälle – inte riktigt inland. Så vilka ska komma hit? Och varför?

Natur-turisten har, som tidigare beskrivits, mycket att hämta i Ljungskilebygden. Med en rik variation kan bygden locka både vandrare, kajakpaddlare, fågelskådare, seglare och andra. Liksom kulturturisten som har Ljungskile som specifikt mål för jazz, konst, historia, fåglar, skog, hav, fjäll eller konsthantverk exempelvis.

Kanske är det avståndet till omgivningen som kan användas som en tillgång då man planerar konferenser. Dock finns ingen tydlig anläggning som uppfyller de krav som dagens företag ställer på konferensanläggningar. Däremot finns natur, utrymme och upplevelser nog för att knyta samman vilken grupp som helst i så kallad teambuilding. I Ljungskile finns sammanlagt ca 200 sovplatser till uthyrning, dock inte medräknat Backamo lägergård som kan hysa ytterligare 68 personer i sitt

vandrarhem, några kilometer från tätorten. Folkhögskolan använder en del av elevhemmen som vandrarhem på sommaren och erbjuder en rad aktiviteter. Villa Sjötorp på Lyckorna erbjuder sekel-skiftesmiljö. Ulvöns vandrarhem erbjuder stugor med havsutsikt.

Vandrarhemmet på Folkhögskolan marknadsför sig helt oblygt som *“en utmärkt bas för upptäcktsfärder över hela Bohuslän”*, och visst kan det vara det. Återigen kan Ljungskile marknadsföra sig som en pendlingsnod - även för turister. Det finns stora möjligheter att för en ganska billig peng uppleva stora äventyr i Ljungskilebygden. Exempelvis i kajak. Sveriges största kajakcenter ligger i Ljungskile och kan vara porten till hela norra Västkusten för paddlare.

Turisthotellet är en klassiker i Ljungskile, och har definitivt en fortsatt marknad som huvudkvarter för många besökare som stannar längre än över dagen, men konkurrens av någon ny och kanske modernare hotellverksamhet i samma genre skulle eventuellt bli problematiskt för *“Turisten”* som öppnade 1925. Ljungskile behöver snarare fundera på vilka andra sorters besökare som sover över på orten och varför, och sedan satsa utefter behov.

2009 fick Företagarföreningen i Ljungskile möjlighet att starta projektet *“Turisten i Ljungskile”* finansierat med EU-pengar. Det gör att evenemangskalendern inför sommaren är mer späckad än vanligt, och det råder inget tvivel om att det finns massor av aktiviteter att lockas till i bygden. Men det verkar helt enkelt som om Ljungskileborna turistar en hel del i den egna bygden och är med på sina egna evenemang, vilket inte på något sätt betyder dålig uppslutning. Men i konkurrens med övriga Västkusten har Ljungskile det ganska tufft med att locka besökare utifrån om man bara skulle inordna sig i kategorin *“Västkust”*.

idéer kring turism:

vandrings- och cykelleder

Turisten som vandrar eller som trampar sig igenom Sverige skulle kunna ha stort utbyte av Ljungskiles varierande natur. Tyvärr verkar Ljungskile även här till stora delar utgöra ett mellanrum mellan Göteborg i söder och Bohusläns kustsamhällen i norr. Vandringsleden "Bohusleden" märker ut lägerbyn i Backamo som ett stopp, men fortsätter sedan raskt förbi norrut. Kuststigen kommer norrifrån längs kusten, men passerar Ljungskile längs vattenlinjen. Att inventera bygdens vägar för cyklister och vandrare skulle kunna ge ett mervärde både för turisterna och för Ljungskileborna. På det här viset skulle naturen, turismen och bygdens behov kunna korsbefruktas på ett lönsamt och positivt sätt. Turism-projektpengar skulle kunna användas för att göra bygden mer tillgänglig med cykel till exempel. Det finns dessutom en hel del goda exempel och idéer kring hur man kan göra en vandringsled till något mer än bara ett promenadstråk. Rastplatser, utsiktspunkter, fågelskådarhyddor, äventyrsbanor och andra oväntade inslag längs vägen kan locka olika målgrupper till olika turer.

Under förra året tog Per Nadén, student vid Chalmers Arkitektur på Masters-nivå, fram ett koncept för Lysekil kring vandringsleder, som i stora delar skulle kunna vara direkt applicerbart på Ljungskilebygden.

utdrag ur Per Nadéns arbete kring vandringsleder:

...

Mitt förslag är att kommunerna jobbar aktivt för att länka samman de olika lederna med varandra och till aktiviteter som är intressanta för turismen.

Kommunerna måste uppmärksamma och samarbeta med de gårdar och markägare som redan har startat turistverksamheter så att de kan tjäna som goda exempel.

Nätverket av leder länkar även samman det kollektiva trafiknätet. Det är viktigt att man kan gå en distans och sedan kunna ta bussen tillbaka.

Det finns en tydlig koppling mellan inlandet och aktiviteterna vid kustzonen.

Så fort detta fysiska nätverk börjar byggas ut kommer det att bli lättare för dem som har idéer och gamla hus att renovera men tidigare varit rädda för den ekonomiska risken att stå ensam. Kommunerna måste då vara observanta och hjälpa till med utbyggnaden av fler leder.

Det finns markägare som har startat aktiviteter som kan vara intressanta för turismen. Till exempel har gamla hus blivit renoverade till små vandrarhem, gårdsbutiker med lokalt producerad mat och hantverk.

När utbyggnaden tagit fart finns en promenadvänlig infrastruktur för de som bor i området året runt, delvis betald av turistnäringen. Denna infrastruktur kopplar samman människor med möteplatser, kollektivtrafik och små affärer där de t ex kan köpa lokalt producerad mat.

Längs med lederna finns små arkitektoniska installationer.

En plats att äta och vila, information om naturen och kulturlandskapet. En del av dem är små och temporära medan andra är större och drar mer uppmärksamhet och medialt intresse.

...

"Jag tror att en turism kring intressegrupper – idrottsföreningar på träningsläger och andra grupper som man kan skapa aktiviteter runt här för, och det kan vara ganska brett då. Man kan vara i vildmarken och man kan komma ut på vatten. Men någon form av sånt... Och sen är det rimligt långt som konferensavstånd från Göteborg. Chefen sticker inte hem då han har ett viktigt möte eller så. Han kan inte säga att 'Jag sticker hem fort och kommer tillbaka sen'. Det är på gränsen att Stenungsund är för nära då vet du, för man kan inte ha konferens där för då sticker nyckelpersoner hem till Göteborg om det är nåt annat på agendan. Då är de andligen någon annanstans även om man försökt samla sig här och nu kring nåt problem som ska lösas. Då man kraftsamlar sig kring en fråga och möts då är Ljungskile tillräckligt långt borta." - man 69

gästgiveri – värdshus

Tydligen har idén om ett rastplats-stopp för långtradare tidigare varit på tal i samband med Ljungskile. Till planerna hörde ett motell och matservering, men många tillfrågade tycker absolut inte det är ett motell som behövs. *"Vi ska inte konkurrera med Hesjön. Vi har för mycket annat att erbjuda i stället!"* säger en Ljungskilebo om idén. Kunde man kalla idén Vårdshus i stället så passar det bättre in i den profil Ljungskile redan har:

"Tänk privatbilist i stället! (...) Där man kan svänga in och äta en middag klockan 21 – 'Nu svänger vi in här och äter en god bit mat och så kör vi imorgon bitti igen'. Så det är inte motell, utan nåt annat, och det kan ligga där vid busstationen, och man kan integrera det kanske med idén om service-boende där för då har man ju köket och så där. Så jag skulle vilja se värdshus kombinerat med äldreboende för friska seniorer." – man 69

PLANER FÖR OMRÅDET

En av de största upptäckterna i kartläggningen av Ljungskile är att invånare och Kommun faktiskt är rörande överens om vilka frågor som är viktigast, och även till stor del om hur man bör arbeta vidare med dem. Därför följer här några utdrag ur Kommunens ÖP samt kommentarer till hur de rimmar med vad Ljungskileborna själva säger om sin ort.

En Översiktsplan (ÖP) är en kommuntäckande plan som anger hur kommunens markanvändning ska utvecklas på sikt. ÖP introducerades med Plan- och Bygglagen (PBL) 1987 och ersatte många äldre planformer. För en begränsad del av kommunen görs sedan en Fördjupad Översiktsplan (FÖP).

2007 antogs en ny FÖP för Ljungskile. Översiktsplaner är kommuners verktyg för att styra en utveckling, men inte i lika hög grad ett verktyg för att dra igång projekt. Däremot kan man i en Översiktsplan se hur Kommunen valt att avgränsa sig, fokusera, formulera och fundera kring sin ort. Analysen som gjorts i Ljungskiles Fördjupade Översiktsplan är bred. Man har inventerat allt från naturområden och platser till verksamhetslokaler och behov inför framtiden, och inget säger emot det Ljungskileborna är så angelägna om: Att vara rädd om bygdens särart samtidigt som man månar om dess utveckling.

I Ljungskile ska planeras för en måttlig bebyggelseutveckling för åretruntboende. Planeringen ska inriktas på att en genomsnittlig befolkningsökning av minst 40 personer per år ska vara möjlig. Med tanke på den kraftiga expansionen i Göteborgsregionen ska beredskap finnas för en snabbare ökning.

Utvecklingen ska ske på ett ekologiskt och samhälls-ekonomiskt hållbart sätt och så att de särdrag och kvalitéer som gör orten till en attraktiv plats att bo på bibehålls eller förstärks.

Framtida bostadsbebyggelse ska lokaliseras så att det blir möjligt att få en bra och ekonomiskt rimlig komplettering av ortens infrastruktur. Stor vikt ska läggas vid bra förbindelser till samhällelig och kommersiell service.

De stora rekreationsvärdena i Ljungskiles omgivningar ska respekteras och beaktas.

Den fördjupade översiktsplanen behandlar inte hela kommundelen Ljungskile. Delar av Grinneröd och Resteröd finns inte med, då det området i stort sett handlar om enskilda bostäder och lantbruk, samt naturområden som det redan finns tydliga riktlinjer för, exempelvis när det gäller bevarande och naturskydd.

“Mål och Utgångspunkter” i denna Fördjupade Översiktsplan tar upp de flesta av de övergripande frågor, som även Ljungskileborna själva lyft fram. Pendlingssituationen som också är en viktig punkt för Ljungskile har ett eget kapitel.

Här verkar problemet inte vara brist på samförstånd, utan i stället att väldigt få läser en översiktsplan, och därför inte vet hur Kommunen dragit upp riktlinjer för framtiden som

Ställningstagande

Kommunen ska prioritera utbyggnad av bostadsområde i Skälläckeröd – Kärrstegen. Det motiveras av att området kan knytas till befintlig bebyggelsestruktur och de centrala delarna av Ljungskile samt i liten utsträckning står i konflikt med allmänna intressen. Utbyggnad av bostäder ska även kunna ske mot nordväst i området Ljungs – Berg.

ganska väl svarar mot bygdens behov. Även om en ÖP inte är juridiskt bindande kan den ses som ett styrdokument att ordna sina prioriteringar efter, och den väger tungt vid exempelvis försäljning av mark, bygglov, förändringar i infrastrukturen och andra planeringsfrågor.

Ett av de största grepp som tas i FÖP handlar om ny framtida bostadsbebyggelse i Ljungskile. Ortsborna själva har olika uppfattningar om man ska bygga i homogena områden, eller om man bör försöka spränga in mindre förtätningsprojekt i den befintliga strukturen. Då orten redan är splittrad i så tydliga områden, ser några en fara i att bygga nya, enskilda områden med ny, egen karaktär, medan andra ser det som ett naturligt sätt för orten att växa. Alla är dock överens om att nybyggda bostäder i större mängd måste knyta an till det befintliga centrum orten har, och därmed också till befintlig infrastruktur. I FÖP har man pekat ut två idag obebyggda platser för nya bostadsområden. Dels Skälläckeröd – Kärrstegen, dels Ljungs – Berg. Det är två ganska naturliga riktningar för samhället att växa, enligt hur orten redan vuxit och hur den fungerar. Här till vänster finns ställningstagandet kring detta att läsa. Detta ställningstagande motiverar man bland annat med att orten, med hänsyn till exempelvis skolornas placering, växer mer naturligt i riktningen Skälläckeröd-Berg, och att risken för att behöva göra ingrepp i värdefull natur skulle vara större vid Kärrstegen-Berg.

Kort sagt kan man tydligt se att i de frågor där Ljungskileborna fört fram två eller flera möjliga riktningar kan man i FÖP läsa om dem alla, för att sedan få en argumentation kring varför man valt att gå på den ena eller den andra linjen, i väldigt praktiska frågor som förtätning eller bevarande av naturområden.

Miljöarbetet har en självklar plats i ÖP och här finns mycket skrivet om ekologisk och biologisk mångfald, men här finns en lucka där intervjuerna med Ljungskilebor har fyllt på med fler betydelser av orden mångfald och bärkraft. Man vill bland befolkningen poängtera att det inte bara handlar om ekologi, utan även om social mångfald och bärkraft, där kommunikationer av olika slag särskilt bör behandlas. Dessutom blir texten i en sådan här plan ofta vag, då den behöver vara anpassningsbar till många olika framtidsscenario. Det oroar de tillfrågade att det på några ställen i texten står saker som exempelvis "...viss byggnation", eller "...viss förtätning", då detta kan betyda hur mycket eller hur lite som helst.

Övergripande karaktär och miljö

"Det är för fult i Ljungskile. (...) Naturen räcker inte som dragplåster. Ljungskile är tilltalande och vackert, men fläckvis och splittrat av fula miljöer och baksidor. (...) Man behöver en kritisk massa av samlad vacker miljö, en samlad identitet. Ljungskile har mycket av det, men i utspridda småbitar och det är svårt att ge ett gott första intryck när orten bjuder på fula och negligerade mellanrum"
- kvinna 63

Det är flera som talat om det splittrade i Ljungskiles karaktär. Många vill använda ord som mysigt, pittoreskt eller småskaligt för platser där de trivs, eller som de tycker är vackra, men påpekar på olika sätt att dessa kvaliteter är utspridda med en hel del fult emellan. Att i framtida projekt tydligt förhålla sig till fram- och baksidor, mellanrum och märkligt upplevda avstånd verkar vara ett önskemål som hela bygden skulle stå bakom.

"Det första man ser av Ljungskile är ju bara baksidan av allting! Resteröd, butikerna... Det finns liksom ingen entré som är fin!" - kvinna ~40

Ett tydligt exempel på vad som upplevs som ett misslyckande vad gäller detta är att få till en fungerade återvinningscentral i centrum. Invid gamla E6an stod till nyligen ett antal gröna containers och var det första många besökare såg av orten. Ingen som tillfrågats vänder sig emot att ha en återvinningsstation. Man vänder sig egentligen inte heller mot att ha en återvinningsstation just här. Men dess utseende och skala var fel för platsen. Det finns många exempel på återvinningscentraler där man ansträngt sig för att omgivningen inte ska störas av form eller storlek på containers och placering, men i Ljungskiles fall använder man sig av stora kärl som tydligt kommunicerar grovsopor, med en grön färg som i det närmaste blir en signalfärg på platsen och placeringen vid parkeringen i centrum satte anläggningen som på en scen.

Som svar på klagomålen utredde kommunen andra lösningar och andra platser, men har hittills inte lämnat andra förslag på formgivningen av stationerna. Fler containers flyttades till den andra återvinningsstationen. Den finns också längs med gamla E6an, men utanför centrum, och här hör man färre klagomål då den inte syns inne i centralorten, och därför inte stör lika mycket. Här kommenterar kommunens planerare också att de planterade träden kommer att skymma anläggningen något i framtiden. Man behöver däremot bil för att ta sig dit.

överst: Resteröds fabrikers fasad mot busstorget
mitten: Småbåtshamnen
nederst: "Sopstationen" som nu är flyttad

Försöker man lösa fel problem? Återvinningscentralen får tjäna som exempel på flera mindre frågor som tas upp om och om igen, där man helt enkelt talar om olika delar av problemet, men inte lyckas kommunicera det till varandra. För Ljungskileborna handlar det allt som oftast om en mer småskalig *“mysig”* estetik, medan förvaltare och planerare upplevs lösa problemen *funktionsmässigt* efter bästa förmåga.

Bostadsbeståndet

Att det bör byggas fler bostäder är alla överens om, men alla är inte överens om hur eller varför. Man behöver å ena sidan öka omsättningen inom bygden, och skapa förutsättningar för så kallad bostadskarriär - att kunna flytta inom orten till olika boendeformer i takt med livets olika skeden. Å andra sidan behöver man förhålla sig till nyinflyttning, som behövs för att ha kvar underlaget för ortens centrum och service. Frågan kommer då att handla även om demografisk mångfald, i en bygd som idag är relativt sett väldigt homogen vad gäller etnicitet, social tillhörighet och i viss mån även politisk tillhörighet. Det är en känslig fråga då att bo i Ljungskile, för en del handlar om att välja en sorts, i deras ögon, positiv och vald segregation där man bor bland likasinnade, på liknande sätt. För andra handlar det om att inte bli avskuren från världen:

“Jag tror att man egentligen skulle se Ljungskile som en del av Uddevalla tätort på något sätt, om än en bra bit utanför. Att det ska vara en större närhet till Uddevalla som ju faktiskt är en stad – Ljungskile är ingen stad – och det syns, men Ljungskile är så pass stort, med folk som pendlar hittan och dittan att den där blandningen av folk ändå skulle behövas. (...) Jag tänker också på vad det är mina barn ser av världen.”

- kvinna 37

I den bildworkshop som genomfördes i mars plockade en av deltagarna ut bilden till vänster med kommentaren att Ljungskile behöver *“mer självförtroende”*. Fler har uttryckt en önskan om mer avvikande tankar och lösningar, för att som en man uttryckte det *“...visa att det går att lösa saker på fler sätt än våra invanda. Vi har för enahanda vanor här för att man gjort som man alltid har gjort. En ny tanke föder fler nya tankar!”* - man ~50

“Om inte den politiska viljan finns, och näringslivets krafter... ja då utarmas bygden”

-man 69

I dessa önskningar om oliktankande kan man utläsa en rädsla för att bara trampa på i invanda fotspår, och att de inte leder åt rätt håll för Ljungkile. Många uttrycker på olika sätt rädslan för att bygden ska utarmas, då satsningarna hamnar på konsumtion i shoppingcentra som Torp. Man är rädd att dö *“Dingle-döden”*, som en man valde att kalla det.

Därför är det för viktigt Ljungkile att framtidens bostadsbestånd dels kan svara för ortens behov av närservice och utbud, dels kan vara ett tydligt alternativ för de pendlare som kan tänkas vilja bosätta sig närmare naturen. Det är storstadspendlarna som ska stå för nyinflyttningen, verkar många överens om, och de kan sedan utgöra den kundbas som ortens företag kan livnära sig på.

TORGET

Projektet kring ett nytt torg i Ljungkile får ett eget stycke i denna skrift, då det varit högaktuellt under arbetets gång och då det kan tjäna som exempel inför framtida planeringsprojekt. På det första öppna mötets dialogcafé hade **torgets utformning** ett eget bord, där en planarkitekt från kommunen fanns på plats. Vid det här bordet skrevs inga stora papper med anteckningar, men frågorna gick både från deltagare till planerare och tvärtom. Invånare fick se och ge synpunkter på hur tankarna gått och hur långt processen var kommen, och Kommunen, fick höra och ta till sig direkt vad några medborgare tycker om planerna.

“Torget skas vara lättillgängligt och snyggt och användbart (...) En träffpunkt - En inbjudande träffpunkt” - man 65

“Det har inte varit en mötesplats tidigare, men nu kan det förhoppningsvis bli det. Med fontäner och annat och lite grönt så...” - man 69

“Nu ska bilarna försvinna från torget så vi kan vara där tycker jag! Sitta, stå, dansa i ring! Det ska bli ett riktigt torg, som man vill visa upp och och som man vill visa upp sig på! Tänk vad det kan hända saker när vi har en plats, som blir som en scen för hela byn!” - kvinna ~ 45

Vad som dock inte kom fram under detta första möte var den frustration över torgprojektet som många senare givit uttryck för.

Kommunens förslag

Åsikter insamlade vid Ljungskiledagen 2008

Stäng av biltrafik mellan foto-
affären och Coop. Plats för
barn & vuxna att promenera & leka.
Välbehållsv. = gågata m. planteringar!
Torget ska fungera oarsatt väder!
Konserter, allsång på torget

Studenternas förslag

“Det fanns ju ett projekt som alla tyckte om, men jag vet inte vad som hände med det? Ja, nu verkar det ju bli fint om det väl byggs ändå, men är det inte konstigt att man inte bygger nåt som alla gillade?” - kvinna ~45

Projektet som redan fanns var det förslag till nytt torg som fyra studenter vid Chalmers Arkitektur tog fram under 2008. Deras förslag ställdes ut på Ljungskiledagen 2008, och alla synpunkter man fick in var positiva. Studenterna arbetade vidare med förslaget tillsammans med kommunen, men någonstans i överlämningen skedde ett missförstånd som i detta nu håller på att redas ut. Kommunen uppfattade att samarbetet med studenterna var över och utvecklade förslaget vidare med hjälp av två arkitektkontor. Resultatet blev ett torg som liknar studenternas förslag väldigt mycket. Studenternas förslag har aldrig kostnadsberäknats i detalj, men uppskattades bli billigare än det senare förslaget. Missförstånden har resulterat i många rykten och mycket frustration. Torgprojektet nämns därför som exempel på bristande förtroende för makthavarna i Uddevalla, snarare än som möjlighet inför framtiden. I juli 2009 sattes en skrivelse samman från Samhällsföreningen i Ljungskile, adresserad till Kommunstyrelsen, Miljö- och Stadsbyggnadsnämnden och Tekniska nämnden där man tydligt formulerar hur man vill gå vidare, tillsammans, med torgprojektet:

“Vi vill med denna skrivelse uppmana Uddevalla att fortsätta planerna för vårt torg. Det är en ryggrad som Ljungskiles centrums liv utgår från. Vi vill att hela torget ska förändras i samma steg. Däremot ser vi inte att det är nödvändigt att använda Uddevallas egen ritning, som kanske i dagsläget är alltför kostsam, men att man mycket väl kan återgå till den studentritning som är framtagen och utveckla den vidare” - ur skrivelsen

När den här analysen går i tryck är ett möte mellan representanter från Ljungskile och Uddevalla Kommun utlyst, för att man ska komma överens om hur det nya torget ska bli. Alla är överens om att det är viktigt att man tar vara på det engagemang som så många bidragit med till ett framtida torg.

Under resans gång har många, vid flera tillfällen tyckt, tänkt och uttryckt saker kring detta torg. Det som sägs oftast är mötesplats, aktivitet, symbolvärde, centrum... Ljungskile önskar sig ett torg där det händer saker, där man får reda på saker (anslagstavla eller dylikt) och som blir en tydlig samlingspunkt. Och nu verkar det vara på gång.

ARBETETS GÅNG

I arbetet med den här analysen har många Ljungkilebor framfört många åsikter om väldigt mycket. En del av det som förts fram är inte behandlat i den här skriften och berör annat än planerings- och strukturfrågor, men mycket är också följdfrågor till de större sammanhang som den här texten är ett försök till att sammanfatta. Därför följer här något om hur materialet samlats in.

Första mötet

på Ljungkilegården den 5 februari gav många uppslag att jobba vidare efter. Detta möte handlade om att göra ett första avstamp och att mobilisera det fantastiska engagemang som finns i Ljungkile. Under mötet genomfördes ett så kallat dialogcafé, och de frågor som dök upp vid de olika borden har till stor del legat till grund för vilka frågor som fått ta mest plats i analysen. Här följer en lista på de frågor och åsikter som skrevs i mindmaps, listor, anteckningar denna dag:

Anteckningarna är tagna från de stora blädderblockspapper som användes, ämne för ämne, utan någon egentlig inbördes ordning – bara staplade på varandra. Men då det funnits linjer och kopplingar i mindmap-strukturer har dessa följts i någon form av styckeindelning.

Sedan fanns ett femte bord där utformningen av det nya torget diskuterades, men den diskussionen är redan behandlad på föregående uppslag.

Intressanta områden/frågor att diskutera

- Skyltpolicy i centrum
- Förstärka identiteten - Skapa ett varumärke för Ljungkile
- (Ännu) bättre kommunikationer vid dagens start och slut (pendlartider)
- Fler pendlarparkeringar
- Små lägenheter för alla – Trygghetsboende/ seniorboende
- Skapa välkomnande fungerande miljöer (stationen, centrum, grönområden mot gamla E6)
- Bättre skötsel av grönområden
- Utveckla hamnområdet och strandpromenaden

Vad ska samhällsföreningen vara?

- En paraplyorganisation för samhällsfrågor
- Remissinstans mellan kommun och medborgare
- Föreningar kan samla sig kring något gemensamt och sen komma in med väl underbyggda förslag.
- De blir "något annat" än en förening koncentrerad på en viss fråga/ ett visst intresse

Vad kännetecknar en god boendemiljö?

- Det handlar både om boende/ bostäder och helhetsmiljön
- Att känna sig trygg – rätt boendemix (hyra) blandar unga och gamla – flerfamiljshus
- Att flera generationer bor blandat (ett varierat socialt landskap)
- Ett väl avgränsat område ger samfällighet - ett greppbart antal människor
- Att det finns ett centrum med lagom utbud av affärer
- Service - skola (inom rimligt avstånd beroende på ålder), kollektivtrafik, post, bank, förskolor, vårdcentral, kyrkogård, post (lantbrevbärare), (bank), systembolag, apotek, bibliotek
- kultur ska blandas med handel (relationen till Torp diskuteras – Vem värnar om butiker HÄR?)
- Närhet - gångavstånd
- Torgmiljö - möjlighet till spontana möten
- Viktigt med grönområden, promenadstråk, flera slingor
- (Bra) sophantering - tillgänglighet för äldre
- Tillgänglighet över huvud taget
- Rent och snyggt
- Närmare kontakt med folkhögskolan önskvärt

Övrigt:

- Större ort ger förtätning, ger mer folk, ger fler möten, ger mer fika på café tillsammans...

- Motorvägen är både plus och minus
- Buller
- Avgaser
- + Säkrare trafikmiljö
- + Nya invånare

- Nära olika naturmiljöer
- Nära havet
- Frisk luft
- Strandpromenad
- Ljuset
- Skog, bäck, Natur!
- Vackra utsikter
- Öppet, skiftande landskap
- Tyst och lugnt
- Inga industriskorstenar

Rena önskemål:

- Något för ungdomar – fritidsgård
- Polis nära
- Fler cykelbanor - eller cykelbara vägar
- Ny rondell
- Liten buss i samhället
- P-platser för affärer – inte tvärtom
- Gnällfritt

“Ljungkile är en idyll och en underbar miljö!”

- Variation – service, utsikter, bebyggelse, befolkning... Alla vi bor ju här – Varför gör vi det?
- Sansad trafik
- Bra föreningsliv (50 föreningar)
- Engagemang
- Gemensamt ansvar
- Tillgång till aktiviteter (bio, kultur, digital opera (satellitopera från NY), friluftsliv, sport med mera)
- Samverkan (internt i familjer och externt med grannar)
- Utrymme
- Fotbollen

workshops

I tre workshops samlades kunskap om Ljungkilebygden in. I ett första försök att förstå tätorten och dess koppling till bygden runt om ombads deltagarna rita in hur de använde sin ort på en karta. De ombads rita in resvägar för vardag och fritid. Redan här visade det sig att bygden måste delas upp för att förstås som helhet, för på kartan som försökte visa så stor del av bygden som möjligt, blev den enskilde Ljungkilebons rörelser så små att materialet blev svårt, både för deltagarna att ta fram och för mig att tolka.

En andra workshop kring områdenas användning behövde därför både större kartor, större skala och kanske ett större sammanhang då deltagarna ombads rita in områden snarare än vägar. En grupp deltagare valde att rita in "användningsområden" medan en annan tog chansen att reda ut, kanske delvis för sig själva, var de egentligen menar med bygdens olika områdes- och gårdsnamn.

Mellan dessa tillfällen hölls även en bildworkshop delvis baserad på metoden "Concepto" som tagits fram vid Chalmers Arkitektur. Det handlar om att kommunicera med valda bilder. Ur en stor bildbank väljer man bilder som kan illustrera eller symbolisera en tanke, åsikt eller föreställning. Vid denna workshop ombads deltagarna först illustrera Ljungkile i stora drag med hjälp av tre bilder. Dessa bilder visade sig symbolisera både nutid och en tänkt framtid - idealiserad eller problematiserad - och deltagarna fick därför som en andra uppgift ta fram bilder som kunde visa på lösningar på de problem de diskuterat kring det första bildvalet.

Metoden handlar dels om kommunikation mellan olika sorters deltagare med olika sätt att uttrycka sig kring samma saker, i det här fallet främst planeringsfrågor. Dels en kommunikation mellan deltagaren och bilden, där bilden ibland illustrerar tankar man tidigare inte lyckats formulera ens för sig själv. I den här redovisningen visas endast ett urval av de bilder som användes vid workshop-tillfället.

I workshops får deltagare möjlighet att uttrycka synpunkter och tankar, på ibland nya sätt, och samtidigt är det en chans att själv lära sig något nytt om sin hembygd. Kanske från kartmaterial eller bilder, kanske från vad ens granne säger eller visar.

Alla workshops har dokumenterats i anteckningar eller spelats in. I analysen har det som sagts varit minst lika viktigt, om inte viktigare, än det som ritats eller skrivits.

En karaktärisering av Ljungskile i bilder gav flera bilder av naturen och av att bo nära naturen. Av hav, fjäll, ljung och hästgårdar. Men även av kommunikationer, läget vid landsvägen.

Redan här valdes även flera bilder för framtidens Ljungskile, där ett centrum där man möts, slår sig ner, umgås, där det händer saker, var viktigt för alla deltagarna. Torget nämndes flertalet gånger.

I fortsättningen av bildworkshopen ombads deltagarna välja bilder som visade Ljungkiles torg i framtiden, alternativt med bilder diskutera framtidens boende i Ljungkile.

Resultatet blev en diskussion om vad man kan göra själva, om att bevara och vårda det man har, om drömboende och vardag, om aktiviteter och engagemang, samt om att det måste planeras för livets alla skeden "från vaggan till graven" och inte bara för husköp mitt i livet.

I kartorna som togs fram vid workshop ett och tre kan man läsa förhållandevis lite av allt det som sades och diskuterades kring borden. De är därför bara att se som illustrationer till en större diskussion, som redogörs för i många andra delar av denna analys.

TANKAR KRING KONSEKVENSER

Det finns många vägar att gå, och det är svårt att ta ett första steg i någon bestämd riktning. Att välja att inte göra något alls är också ett val. Det här är ett försök att utifrån vad jag, Lisa Åhlström, uppfattat att Ljungkileborna själva tror, vad kommunen räknar med, vartåt trenderna pekar och hur resten av Sverige verkar fungera, ge exempel på vad som kan hända beroende på hur man väljer i framtiden.

BOSTÄDER **man gör ingenting**

Folk vill fortfarande bo i naturen, och hus som blir lediga i Ljungkilebygden säljs, allt som oftast till storstadspendlare. Pendlarna handlar mer och mer av sina varor någon annastans, exempelvis i Torp, och butik efter butik tvingas stänga i Ljungkile tätort. Då omsättningen på boende är låg, eftersom man inte byggt några nya bostäder på länge, får vård och skola i längden svårt att klara sig, då ortens generationscykel haltar betänkligt. I tjugoförperioder verkar man ha ett överskott på antingen barn eller seniorer. Att inte göra någonting tär också på relationen mellan Ljungkile och Uddevalla Kommun som redan kan knaka av misstro, trots goda intentioner från båda håll.

man bygger nya bostäder

- fler villor: Fler enfamiljshus lockar fler familjer. Ljungkile fylls på med barn och kraven på skolan ökar. Kanske behöver skolverksamheten byggas ut för att inte tvinga allt yngre barn att pendla allt längre sträckor. Familjerna konsumerar mer och mer på arbetsorten eller i köpcentra, och Ljungkile tätort blir glesare och glesare. Samtidigt är det generationsskifte i det villabestånd bygden redan har, och än fler familjer flyttar in. Generationscykeln blir allt mer haltande då orten verkar beboas av snart enbart barnfamiljer. När familjerna blir äldre flyttar barnen, bort från Ljungkile, och de äldre flyttar in till Uddevalla, då seniorboende saknas här.

- fler lägenheter: Många äldre som bor i villa önskar flytta till något mindre och mer lättskött. När de flyttar till nya lägenheter inom orten kan nya familjer flytta in i villorna. De unga vill komma tillbaka efter skolan, och ett första eget boende är oftast lättare att ordna i lägenhet än i eget hus. Nya lägenheter i Ljungkile kan förtäta tätorten med både byggnader och folk, samt blanda generationerna i bygden. Blandade generationer ger en jämnare belastning på det serviceutbud orten är beroende av och vård, skola och affärer kan på ett bättre sätt planera för framtiden. Ett mer välutbyggt serviceutbud ger orten nya fördelar och lockar till ytterligare inflyttning.

man gör ingenting VERKSAMHET

Så som Ljungskile fungerar idag är det ganska tydligt vilka verksamhetsidéer som lönar sig. Även om många egna företagare sitter hemma och arbetar på orten med nästan vad som helst, är det tydligt service och praktiska tjänster av olika slag som hittar kundunderlag i den egna bygden. Då antalet boende inte minskar, finns ingen anledning att tro att den serviceindustri som finns här skulle gå under av den orsaken. Större risker föreligger i så fall för den produktionsindustri och butiks-försäljning som finns, och som är mer konjunkturkänslig och som här kanske inte har det bästa marknadsläget här.

Att inte göra någonting skulle eventuellt betyda att en del av den verksamhet som finns här behöver köpas upp av större aktörer eller flytta för att överleva i framtiden.

man satsar på nyetablering av fler företag

Att aktivt locka nya företag till bygden känns idag ganska avlägset, eventuellt med undantag för turist-industrin. Ljungskile har inte de argument ett företag behöver för etablering, då pendlingsläge och närhet till flera marknader för de flesta företag innebär mer transporter och frakt. Det är genom att satsa på långsiktiga lösningar för en livskraftig Ljungskilebygd, bland annat med smarta satsningar inom boende och turism, som Ljungskile blir en egen marknad att satsa på för de företag som kan hitta sin nisch här.

De företag som redan finns kan man vara rädd om, helt enkelt genom att låta dem ta plats på orten som aktörer i framtidsatsningar, samarbetsprojekt och lokala evenemang. Att stärka deras profil som Ljungskileföretag, stärker i sin tur ortens "varumärke".

man ger bättre förutsättningar för de företag som finns

Samarbete och allt det engagemang Ljungskile bjuder på verkar vara lösningen även för företagen. Samarbeten mellan företag och föreningar, samhällsnytta och fritidsaktiviteter stärker inte bara bygdens varumärken i marknadsföring genom sponsring och dylikt, utan skapar också kontakter och möjligheter till affärssamarbeten. Ljungskile behöver ta hand om sina företag, och gör det, bland annat med en aktiv företagarförening. Genom att hitta fler resurser lokalt kunde eventuellt hela Uddevalla kommun göra en kartläggning av vad som tas in utifrån av varor och tjänster, och vad företagen i stället kan byta med varandra lokalt. En sådan här inventering av verksamhet minskar inte bara miljöpåverkan i form av frakt och resor, utan blir också en drivkraft inom området för att stimulera den egna småindustrin. Att satsa lokalt inom Uddevalla är att satsa på framtiden för Uddevallabygdens alla delar.

TURISM En del idéer om framtida turistnäring har redan presenterats, men det finns fler effekter av turismen, som påverkar samhället i övrigt, att beakta. Att som ort locka besökare utifrån kan vara ett sätt att inte bara locka nya konsumenter till ens företag, utan kan även locka den egna befolkningen att satsa nära hemmet. Turism är den näring där Ljungskile verkar ha flest olikartade möjligheter för framtiden, då man har flera turismmarknader att satsa inom:

kulturturism - till exempel jazz, konst och historia

ekoturism - natur från hav till fjäll

aktivitetsturism - idrott och äventyr - från fågelskådning till kajakpaddling och golf

“businesssturism” - konferens, teambuilding, nätverksträffar

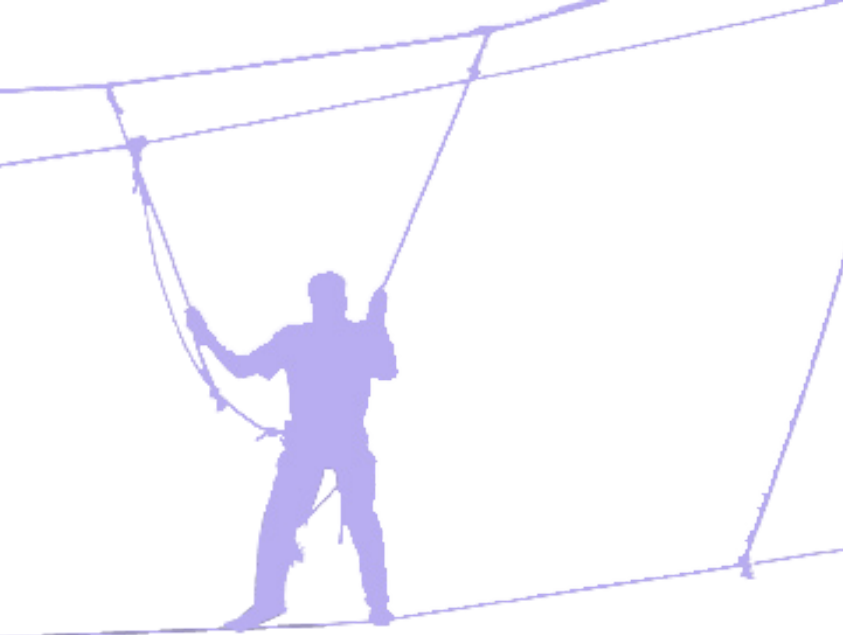
Inom varje genre, och mellan dessa genrer, kan nyetableringar ske, projekt startas, jobb genereras och varumärket Ljungskile stärkas. Nya besökare kan i längden locka nya bofasta, och nya invånare betyder större underlag för områdets affärsverksamhet och industri.

SAMMANFATTNING

Som en mycket kort sammanfattning har Ljungkilebornas röster i viss mån varit eniga om att:

- Det viktigaste för alla tillfrågade är att det händer någonting. Att något av alla de projekt som diskuterats så länge faktiskt blir av. Prioritet får då trygghetsboende/seniorboende och torgprojektet.
- Det saknas en blandning av bostadsformer i Ljungkile, och det som saknas mest är mindre och billigare bostäder. Det är också viktigt att dessa bostäder planeras i enlighet med ortens småskaliga och trädgårdsgröna profil. Önskemålen är lägenheter i mindre hus som harmonierar estetiskt bättre med villabebyggelse. Man önskar sig en trädgårdsstad, men med möjlighet till många olika boendeformer.
- Ljungkile är inte någon egentlig verksamhetsort, och någon större satsning på småindustrin behövs inte i nuläget. Däremot ser flera hur framtida nyinflyttning, framtida turism och den verksamhet som redan finns kan ge framtida möjligheter även till fler nyetablerade företag så småningom.
- Det finns mycket att se och uppleva i bygden. Därför verkar det naturligt att satsa på turism där Ljungkilebygden har speciella upplevelser att erbjuda. Diskussionerna kring turism handlar främst om privatpersoner, upplevelser, natur, kultur och aktivitet.

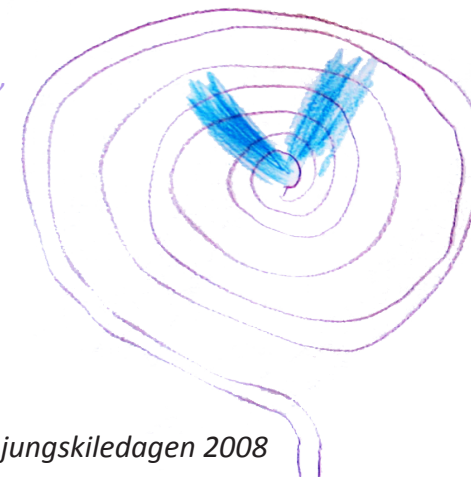

Kollage över idén med upphöjd motorväg

FLER KONKRETA IDÉER

- några väldigt stora, några väldigt små, som samlats in under arbetets gång.
- Bohusbanan grävs ner och blir dubbelspårig. Det skulle också göra marken över spåren till nya centrala tomter att bygga på.
- centralt seniorboende för friska seniorer, med tillgång till vård efter behov (trygghetsboende)
- seniorboende kombinerat med gästgiveri
- intern bostadsbytesbörs
- lyfta motorvägen på en bro förbi Ljungskile, och använda det grävda djup den nu ligger på för att dra ner centrum till vattnet i en anlagd strandsluttning.
- gångväg under motorvägen vid vikens norra hörn, som knyter strandpromenaden till centrum.
- snyggare små sorteringsstationer som man kan nå utan bil, i stället för en stor långt borta
- nybyggda bostäder i befintliga fastigheter (lägga till en våning, bygga om lokaler) och på små tomter mellan befintliga hus.
- inventera vägnätet och knyta samman, öppna upp igenväxta småvägar och underlätta för vandrare och cyklister på landsbygden
- ny väg till Ulvesund, med plats för cyklister
- en äventyrsbana någonstans i skogen
- en fontän, skulptur eller annan symbol som kan få vara identitetsbärare ("varumärke") på orten
- plats på torget för aktivitet och evenemang - från marknad till tai-chi och boule
- bilfritt mellan fotoaffären och Coop (parkering utanför centrum)
- "genväg" från torget till perrongen
- hyrbara elmopeder eller cyklar
- belysning längs strandpromenaden
- sittplatser i centrum *"Gärna något roligare än parkbänkar"*

fontän med labyrint önskat av ett barn på Ljungskiledagen 2008

KOMMUNIKATION OCH INFORMATION

Man brukar säga att vi lever i ett kommunikations- eller ett informationssamhälle idag. Skillnaden är väl att kommunikation deltar vi i - samtal, dialoger, meningsutbyten - medan informationen kommer till oss utan motprestation. Vi översvämmas av meddelanden, frågor, utrop, fakta, lögnar, löften och ord hela tiden, varje dag, från alla håll.

Problem kan dock uppstå om vi uppfattar information som kommunikation - när vi svarar på tilltal, men inte får något tillbaka. När vi tror att man ber om vår åsikt, men när ingen sedan visar att man lyssnat på den. Det är skillnad på att tala och att samtala, och i Ljungskile är det här en del missförstånd uppstår.

Ljungskile präglas av ett engagemang från invånarna som kan mycket om och vill mycket med sin ort. Uddevalla kommun känner till och uppskattar detta engagemang, och Ljungskile är väl representerat bland politikerna. Ingen kan ta fel på att det finns mycket vilja från båda håll att arbeta mot en ljus framtid på alla sätt. Men relationen mellan Uddevalla Kommun och Ljungskile präglas tyvärr fortfarande av en del gamla konflikter, men inte mer än att det till stor del verkar handla om missförstånd.

I ca 20 år i mitten av 1900-talet var Ljungskile en egen kommun. Vid kommunsammanslagningen 1971 slogs man ihop med, eller blev en del av Uddevalla Kommun. Sedan dess har det funnits krafter som verkat för att Ljungskile åter ska bli en egen kommun, och man har kallats och kallar sig ibland fortfarande för Uddevallas utbrytarort. Det är här missförstånden verkar börja.

“Då man betett sig som en utbrytare, så har man blivit behandlad som utbrytare, och det kan ha givit den här negativa spiralen av misstro. Man lider av att kommunen liksom väntat in läget för att ta reda på vad Ljungskile vill egentligen...” -kvinna 63

Men idag vill inte Ljungskile längre bryta sig ut. Och Uddevalla Kommun vill samarbeta. Dock finns en misstro kvar där Uddevalla tror att Ljungskile drar åt ett eget håll, och där Ljungskileborna tror att Uddevalla beslutar över deras huvuden. Därför är det upplevda inflytandet mycket lågt i förhållande till vilka möjligheter Ljungskile faktiskt har att påverka sin egen framtid.

Man behöver inte vistas länge i Ljungkile för att hinna höra rykten om projekt efter projekt som kanske är på gång, men när man försöker lista ut vem som håller i vilket projekt och hur långt man kommit, visar det sig att en hel del projekt bara existerar som snabbt skissade idéer eller diskussionsunderlag.

Det är helt enkelt så att Kommunen i många fall varit nästan alltför duktig på att informera. Man använder de personliga kontakter man snabbt får i den lilla orten, man visar skisser eller ringer och frågar – *Vad tror du om den här idén? Skulle det här kunna vara något?*

Det har märkligt nog gjort att Ljungkile uppfattat många luftslott till fantastiska idéer som svikna löften, trots att det inte har lovats något. De här missuppfattningarna leder till misstro och misstänksamhet och i slutändan till ett allt mer trögflytande samarbete där parterna inte vågar säga vad de menar, alternativt inte vågar lita på vad som sägs. Varje projekt i Ljungkile måste vid det här laget ta sig över denna tröskel av misstro, som visar sig vara byggd av enbart goda intentioner. Varje nytt projekt får också ett enormt symbolvärde och får stor betydelse för hur framtida idéer och projekt tas emot.

“Det är enormt viktigt att det blir bra och snyggt det här nu! Nu vill vi se att det satsas på Ljungkile äntligen, och att vi får nåt som... ja, nåt lite mer ambitiöst än en ful sopstation till exempel!”

- man ~45

“Det pratas och pratas och så blir det ingenting! Och det händer ju gång på gång! Jag skulle vilja att man helt enkelt valde en linje och körde på den nu. Alla kan inte tycka saker om allt hur länge som helst. Då blir det bara ingenting av alltihopa:” - kvinna 65

Det viktigaste för att bryta dödläget just nu är tydlig feedback, eller återkoppling. För att information ska bli kommunikation måste helt enkelt kommunen återkoppla i de frågor där man bett medborgarna om engagemang. Allt för många på orten pratar alltför mycket om gamla projekt, och vad man upplevt som brutna löften. Det finns såpass mycket engagemang nedlagt i så många frågor att det borde vara möjligt att ta ett steg tillbaka och helt enkelt agera utifrån det material man redan har. Om det sedan är ett torg eller ett seniorboende kan nästan kvitta, bara dialogen kommer igång och saker faktiskt händer.

Kommunen representerad på plats

Lösningen kan te sig förnärmande enkel, men den måste rimligtvis heta tydlighet. Personliga kontakter är guld värda, men det som faktiskt gäller, hur långt beslut, idéer och projekt är gångna måste bli lättare att hitta och tydligare tillgängligt i Ljungkile, där den mest effektiva informationskanalen idag heter ryktesspridning.

Ironiskt nog är det kommunens vilja att diskutera även skissartade idéer, att informera om alla turer i processen, och helt enkelt ett överflöd av information i informella kanaler som späder på detta dödläge av misstro.

Idén om ett ickekommersiellt centrum, ett medborgarkontor, där kommunen kan representeras centralt på orten, verkar vara en mycket god idé. En fysisk plats, där den officiella versionen av de projekt det ryktas om finns affischerade. Där man kan hålla samråd kring projekt som rör Ljungkile. Där får Ljungkileborna direktkontakt med Stadshuset. I denna lokal kan även andra möten hållas. Det kan bli neutral mark i intressekonflikter, ett alternativ till möteslokal för föreningar och en samlingspunkt i samhället.

“...en slags samlingspunkt och informationscentral där man kanske kan läsa en tidning, eller nåt tidskrift man inte har råd att prenumerera på själv (...) Nåt opretentiöst och litet, men mitt i byn.”

- kvinna 63

Flera pratar om den roll ett bibliotek ofta har på mindre orter. Idag ligger biblioteket i Ljungkile-skolan, och det är ingenstans man råkar gå förbi, så nyligen kom idén att öppna ett Ljungkile Bibliotek i anslutning till det nya torget. Om man slår ihop de idéer som sagts kring detta skulle det kanske kunna börja som ett litet medborgarkontor med information om bygden, uthyrningsbar möteslokal, tidningshylla, någon dator med internetuppkoppling och några sköna fåtöljer, men så småningom växa till Ljungkile Bibliotek.

SAMHÄLLSFÖRENINGENS ARBETE I LJUNGSKILE

Den nyordning det innebär med Samhällsföreningens roll som remissinstans mellan kommun och medborgare ger Ljungskileborna en ny plattform att driva igenom idéer ifrån. Någon sade en gång att *”projekt föds där engagemang möter problem”*, och det finns gott om både och i Ljungskile. Problemet som kvarstår skulle väl vara finansiering, men kanske kan man hitta nya sätt att samarbeta mellan föreningar, företag, samhällsförening och kommun även för att lösa det problemet.

Naturligtvis måste Kommunen engageras angående tillstånd, bygglov och annat, men kanske kan Ljungskile i allt samhällsengagemang som redan finns även hitta projekt man kan genomdriva helt på egen hand?

Mycket sådant görs redan, men förhoppningen är nu att Samhällsföreningen kan bli den sammanförande kraft som får idéer och möjligheter att hitta varandra. Den nyetablerade Samhällsföreningen kan i framtiden användas som remissorgan för Uddevalla Kommun i frågor som rör Ljungskile. Föreningen ska också ha eget mandat att genomdriva projekt och förändringar där Kommunen inte nödvändigtvis behöver vara inblandad. Det här ger stora möjligheter för framtiden då frågor lättare hamnar på rätt bord, och snabbare kan omsättas i handling.

Under arbetet med den här analysen har flera frågor kommit upp, som blir utmärkta för Samhällsföreningen att arbeta vidare med. Man kan tänka sig att möten kring hur Lilla Ljundan ska fungera eller kring hur man kan samarbeta kring och samutnyttja befintliga lokaler för att hitta plats för allt från nya bostäder till möteslokaler.

I jordbruksbygder kan ibland markägarförhållanden ställa till det när man försöker genomdriva långtgående förändringar, som drar in många aktörer i processen. I Ljungskiles fall kanske Samhällsföreningen nu kan användas som mellanhand och samtalspartner mellan kommun och privata markägare i processer där det kan finnas anledning att samarbeta, kompromissa eller överbrygga meningsskiljaktigheter. Samhällsföreningen blir helt enkelt ett paraplyorgan *”för bygdens bästa”*.

På detta sätt tänker man sig en workshop, under hösten 2009, där Ljungskileborna ombeds peka ut möjliga tomter eller fastigheter för nybyggnation. Det blir sedan ett underlag för att i dialog med Kommunen hitta platser för just sådana mindre byggnationsprojekt, främst bostäder, som Ljungskile önskat sig.

Exempel på sådana processer som kommit igång under analysarbetets gång är ett skolprojekt, som även om det blivit försenat blir en möjlighet för barn, ungdomar och vuxna att mötas kring trygghets- och trivselsfrågor. Tanken är att man ska genomföra vandringar som baseras på konceptet "Trygghetsvandring" såsom det utformats av Tryggare och Mänskligare Göteborg, men metoden är vidareutvecklad för att anpassas till barn och ungdomar av Lisa Åhlström och Mania Teimouri, som båda har erfarenhet av att arbeta med planeringsfrågor och unga.

Just nu ligger även det så kallade Församprojektet i startgrupparna, och Samhällsföreningen kan eventuellt även här fungera som samlande kraft i ett projekt där flera föreningar på orten gått samman kring sin önskan om en motionsanläggning med ombytesrum, bastu med mera i anslutning till löpspåret och naturområdet öster om Skarsjövallen.

Som del av den modell för demokrati i närområden som Uddevalla Kommun arbetar fram, genom projektet MSM, får Ljungskile nya möjligheter att påverka sin egen närmiljö. Man kan lösa sina egna problem på egen hand, samtidigt som man blir en tydligare definierad samtalspartner gentemot Uddevalla Kommun och Stadshuset.

Det norska ordet *Lokalsamfunn* betyder helt enkelt Samhällsförening, och det svenska ordet Närdemokratiområde beskriver vad det handlar om:
Större inflytande över vad som händer i ens egna närområde.

I ETT LÄNGRE PERSPEKTIV

När man frågar invånarna själva om deras hemort har de av naturliga skäl svårt att direkt tänka sig effekter utanför egen livstid och skala, men vi lever alla i ett större sammanhang som vi också måste ta hänsyn till i planeringen. För Ljungskiles del handlar framtiden dels om inre förändringar i orten, bygden, kommunen, dels om yttre förändringar i världen, klimat, konjunktur, politik och andra omvälvande förändringar som kan tänkas komma.

Denna analys har hållit sig på en ganska lokal nivå, men inför en omvärldsanalys där man lyfter blicken ytterligare behöver man fundera på exempelvis vad som händer om havsytan höjer sig... Sveriges lägsta punkt under öppen himmel finns i Ljungskile, och det mitt på E6an som går längs vattnet. Vad händer den dag vattnet rinner över och motorvägen mellan Oslo och Göteborg skärs av? Vad händer i en ort som Ljungskile om småindustrier slås ut av att avstånden i världen krymper, och lönerna på Starke Arvid jämförs med löner i exempelvis borte Asien eller östra Europa där de fortfarande är långt lägre än här? Vilka krafter verkar för Ljungskiles framtid i ett sådant scenario?

Oavsett vad framtiden har att erbjuda av både drömmar och skräckscenarier kan en sådan här analys av platsen, och en sådan process som projektet MSM ingår i, utgöra en grund för hur man tacklar det som kommer. Då man utarbetar tydliga riktlinjer för hur man samarbetar, för vem som gör vad, för vad som händer hur, har man större möjligheter att hålla huvudet kallt när beslut måste fattas, konflikter lösas eller kriser avvägras.

BILDFÖRTECKNING

Om ej annat anges är bilden tagen av, ritad av eller monterad av Lisa Åhlström ©

sid 5 Ljung fotograferat av Camilla Olsson ©

I historiken har Ljungskile Hembygdsförening bidragit med följande bilder:

sid 10 målning över gårdarna och karta

sid 11 samtliga foton: Torpet Ängshagen, höskörd vid Ulvesunds gård samt badhuspersonal vid varmbadhus

sid 12 Bukilens ångbåtsbrygga, "Roddar-Maria" samt Bohusbanans invigning

sid 13 Vy över Ljungskile fotograferad av Sten Larsson ©

sid 16 Planritning över Vällebergsvägens nya utformning
Miljö och Stadsbyggnad - Uddevalla Kommun ©

sid 21 Funnehultssjön fotograferad av Björn Tellow ©

sid 23 Barn på tåg - Bild ur Concepto bildbank - Chalmers Arkitektur ©

sid 22 Familj på trappa - Bild ur Concepto bildbank - Chalmers Arkitektur ©

sid 27 Ljungskile SK match fotograferad av Björn Tellow ©

sid 29 Nyckelring - supporterprodukt från LSK

sid 33 utdrag ur Västtrafiks linjekarta över busstrafik

sid 34 illustration "man i Volvo" ritad av JoAnna Strömberg ©

sid 35 utdrag ur Västtrafiks linjekarta över busstrafik

sid 40 bilder och text ur studentarbete Chalmers Arkitektur - Per Nadén ©

sid 42 utdrag ur Fördjupad Översiktsplan Ljungskile - Uddevalla Kommun ©
och 43

sid 45 Afrikansk dans - Bild ur Concepto bildbank - Chalmers Arkitektur ©

sid 46 planritning Ljungskile torg - Miljö och Stadsbyggnad - Uddevalla Kommun ©

sid 47 planritning Ljungskile torg - Formfolk ©

sid 47 röster om torget insamlade av Ljungskile Samhällsförening 2008 ©

sid 51 och 52 samtliga fotografier ur Concepto bildbank - Chalmers Arkitektur ©

sid 57 barnteckning donerad till Ljungskile Samhällsförening ©

TACK TILL

...alla som på olika sätt bidragit med sin kunskap, med material, med åsikter, idéer eller engagemang i samband med den här analysen.

Särskilt tack till de som givit av sin tid vid möten, workshops och kanske framför allt i intervjuer! Tack Elvy, Rolf, Lisa, Björn, Sven, Jennifer, Liza, Elisabeth, Pernilla och ni andra för våra längre samtal. Tack till alla andra som jag pratat med både på plats i Ljungskile, per telefon och via email. På tu man hand har jag talat med många Ljungskilebor på plats, utan att egentligen kunna kalla samtalen för intervjuer, men tack till alla som svarat på mina frågor, samtalat en stund i samhället eller visat mig vägen i bygden.

Ett särskilt tack till Sten Larsson, som lade ner stor möda och stort engagemang i att skriva historiken, samt till hela Ljungskile Hembygdsförening för samarbetet!

Tack också förstås till Uddevalla kommuns politiker och tjänstemän som fått spridda skurar av frågor i takt med att jag samlat in undringar, oklarheter och framtidsvisioner.

/Lisa Åhlström
Göteborg 2009

